

Alkukartoitus ja lähtötason arviointi Palapeli2-projektissa

Miia Mikkonen

Palapeli2-projekti (2008–2014) oli maahanmuuttajien kotoutumis- ja koulutusprojekti, joka kehitti ja tarjosi keskisuomalaisille maahanmuuttajille alkuvaiheen yhtenäistä palvelukokonaisuutta: alkukartoitusta, suomen kielen koulutusta, ohjausta, neuvontaa ja perustietoa Suomesta. Projektin toimialueena oli Keski-Suomi ja se oli sijoitettu Jyväskylään. Se toimi Keski-Suomen työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) alaisuudessa, sitä hallinnoi Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) ja osa projektin rahoituksesta tuli Euroopan sosiaalirahastosta (ESR).

Palapelin alkukartoitusmalli

Palapeli2-projekti järjesti Keski-Suomessa lakisääteistä maahanmuuttajien alkukartoitusta vuosina 2011–2014, jona aikana kehitettiin Palapeli2-projektin alkukartoitusmalli. Sen tavoitteena oli löytää kullekin maahanmuuttajalle sopiva kotoutumiskoulutus. Mallissa yhdistyi sekä alkukartoitus että kielikoulutuksen alussa järjestettävä lähtötason arviointi.¹

Alkukartoituksen tuloksena kukin maahanmuuttaja sai suosituksen hänelle sopivasta kotoutumiskoulutuksesta: mikä oli hänen kielitaitonsa lähtötaso ja hänelle sopiva etenemistapa eli opintopolku. Suosituksen perusteella maahanmuuttaja voitiin valita suoraan sopivaan kotoutumiskoulutuksen ryhmään, eikä erillistä ryhmäjakoon tähtäävää lähtötason arviointia tarvittu koulutuksen alussa.

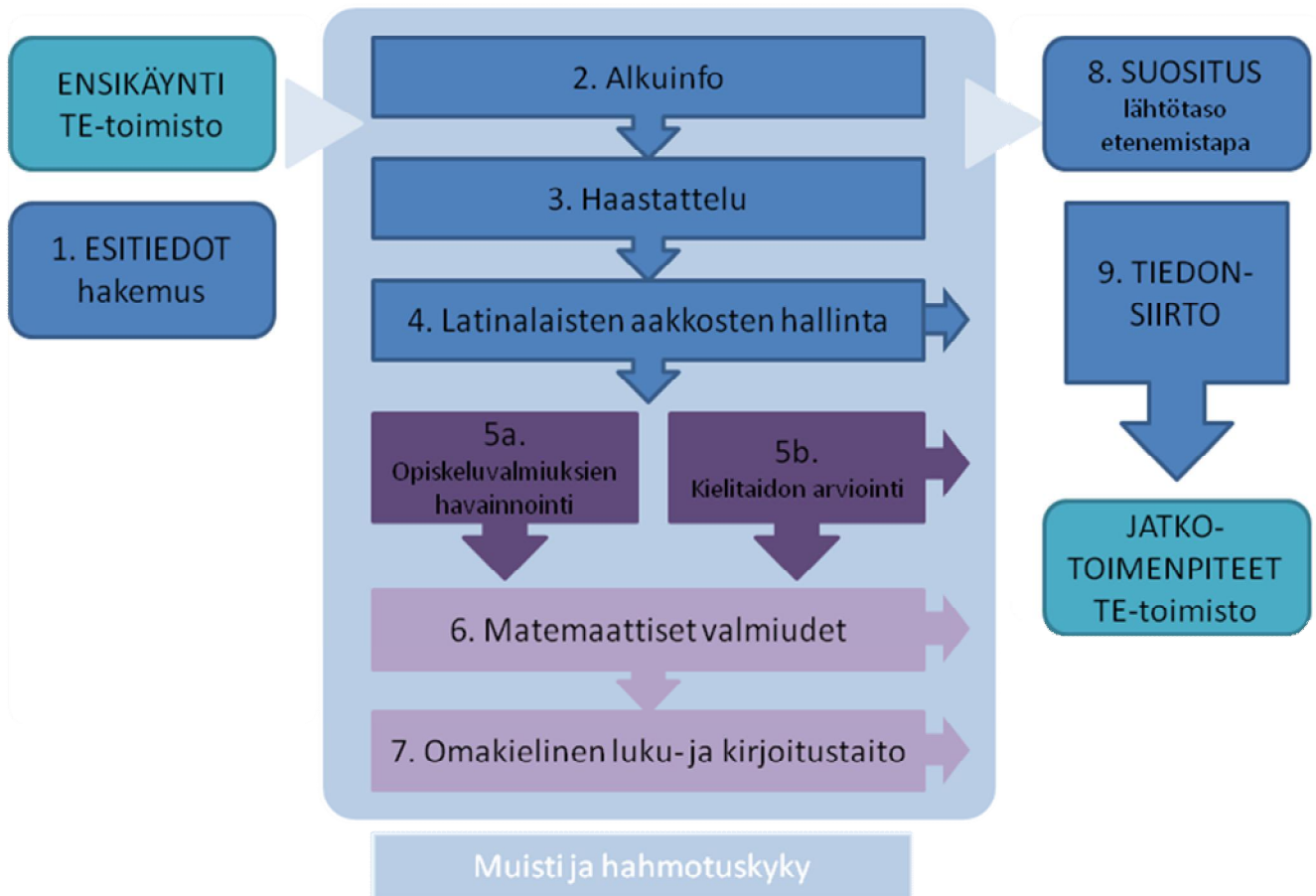
Vasta maahan tulleiden asiakkaiden lisäksi alkukartoitusmalli sopi myös niiden asiakkaiden kielitaitotason arviointiin, jotka olivat olleet Suomessa jo pidempään ja osasivat jo kieltä, mutta joiden kielitaito kaipasi täydentämistä ja siksi tarvitsivat kotoutumiskoulutusta. Tällaisia asiakkaita olivat esimerkiksi äitiys- ja perhevapaalla olleet tai työttömäksi jääneet maahanmuuttajat.

Koska mallissa yhdistyi alkukartoitus ja lähtötason arviointi, mallin osia ja menetelmiä oli mahdollista käyttää myös kotoutumiskoulutuksen alussa oppilaitoksessa tehtävässä lähtötason arvioinnissa. Tähän soveltuivat mallissa kehitetyt oppimistehtävät ja oppimisen järjestelmällinen havainnointi, joiden avulla pystyttiin tehokkaasti selvittämään erityisesti kielitaidoltaan ns. nolla-tasoisten asiakkaiden opiskelunvalmiudet. Oppimistehtävät ja niiden havainnointi mahdollistivat onnistuneen ryhmäjaon.

---

¹ ks. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012, luku 2.4

Palapeli2-projektin alkukartoitus

Kuva 1. Alkukartoituksen sisältö ja prosessi Palapeli2-projektissa.

Alkukartoitukseen ohjautuminen

Maahanmuuttaja-asiakkaalla täytyy olla oleskelulupa (A- tai B-lupa tai EU-kansalaisen rekisteröinti) ja hänen täytyy olla rekisteröitynyt TE-toimiston asiakkaaksi, ennen kuin alkukartoituksen toimenpiteet voitiin käynnistää.

Kun uusi maahanmuuttaja Jyväskylään muutettuaan kävi ensikäynnillä rekisteröitymässä työ- ja elinkeinotoimistossa, hänet ohjattiin sieltä alkukartoitukseen Palapeli2-projektiin. Asiakkaita ohjautui myös muuta kautta: Palapeli oli pitkäaikainen ja tunnettu toimija, joten myös maassa kauemmin olleet maahanmuuttajat kertoivat Palapelistä vastatulleille. Kaupungin maahanmuuttajapalvelut ohjasivat asiakkaitaan (pakolaisia ja paluumuuttajia) suoraan Palapeliin. Näidenkin asiakkaiden täytyi ennen alkukartoituksen käynnistämistä rekisteröityä työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaiksi.

Maahanmuuttaja ilmoittautui alkukartoitukseen täyttämällä (1.) esitietonsa alkukartoituksen hakemukseen (liite 1). Hän täytti hakemuksen henkilökohtaisesti Palapelin toimistossa. Jos asiakas asui muualla kuin Jyväskylässä, työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntija tai asiakas itse saattoi tulostaa hakemuksen projektin nettisivuilta ja lähettää sen postitse.

Palapeli2-projektin alkukartoitusmallissa hakemuksen täyttäminen oli jo yksi osa alkukartoitusta, sillä siinä kysyttiin alkukartoituksessa kerättäviä tietoja, joita tarvittiin tarvittavien alkukartoituksen toimenpiteiden valitsemiseksi. Hakemuksessa kysyttiin nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnus, sukupuoli, kotimaa, Suomeen

muuttopäivä ja oleskelulupa. Perhetilannetta (lasten lukumäärää ja ikää sekä heidän koulu- tai päivähoitotilannettaan) kysyttiin jo hakemuksessa siksi, että voitiin selvittää, oliko perheellisen hakijan (erityisesti naisen) mahdollista osallistua usean tunnin läsnäoloa vaativaan kartoitukseen. Lisäksi hakemuksessa kysyttiin koulutus kotimaassa (koulutuksen kesto ja tutkinto), ammatti, työkokemus (työpaikat, työn kesto), äidinkieli, muu kielitaito, suomen kielen taito ja aiemmin suoritettut suomen kielen kurssit sekä oma arvio luku- ja kirjoitustaidosta omalla kielellä ja latinalaisilla aakkosilla.

Projektin aikana hakemuksen täyttämässä asiakasta avusti projektin henkilökunta, joka kykeni avustamaan englannin-, venäjän-, viron-, persian- ja kurdinkielisiä asiakkaita. Usein asiakkaalla oli alkukartoitukseen ilmoittautuessaan tulkkinä suomen kieltä osaava läheinen (tai pakolaisilla kaupungin maahanmuuttajapalveluiden tarjoama tulkki). Kun hakemus täytettiin ohjatusti, työntekijä kykeni varmistamaan tarvittavien tietojen saamisen ja ohjaamaan asiakasta. Jos asiakkaalla ei ollut ilmoittautuessaan oleskelulupaa tai hän ei ollut ilmoittautunut TE-toimistoon, työntekijä ohjeisti asiakasta tekemään tämän ja palaamaan sen jälkeen ilmoittautumaan alkukartoitukseen. Jos asiakkaalla oli lapsia, työntekijä pystyi neuvomaan vanhempaa järjestämään päivähoiton alkukartoituksen ajaksi. Lisäksi työntekijä saattoi tarkkailla, kuinka sujuvasti ja tottuneesti asiakas kirjoitti omia tietojaan. Tästä pystyi tekemään ensimmäisiä päätelmiä asiakkaan harjaantumisesta kirjalliseen viestintään latinalaisilla aakkosilla, mikä oli tärkeä tieto alkukartoitustoimenpiteiden valinnassa.

Hakemusta jättäessään asiakas sai tiedon alkukartoituksen ajankohdasta (alkuinfon päivämäärä ja kellonaika sekä alkukartoituksen kesto). Projekti ei lähettänyt hänelle erillistä kutsua kirjeenä, vaan kaikki hakemuksen määräpäivään mennessä jättäneet osallistuivat seuraavaan alkukartoitukseen. Hakemuksen postitse jättäneille ilmoitettiin alkukartoituksen ajankohta puhelimitse tai tekstiviestillä. Kaikille alkukartoituksen osallistujille lähetettiin muistutus tekstiviestillä alkukartoitusta edeltävällä viikolla. Muistutuksessa kerrattiin alkukartoituksen alkamisaika ja paikka osoitteineen.

Alkukartoituksen toimenpiteiden valinta

Hakemuksen esitietojen perusteella hakijoille valittiin alustavasti tarpeelliset toimenpiteet. Toimenpiteet valittiin kokouksessa, johon osallistui Palapelin ohjauspalvelujen ohjaaja, psykologi, suomi toisena kielenä -opettaja sekä työ- ja elinkeinotoimiston kotouttamispalvelujen asiantuntija. Toimenpiteiden tarvetta tarkennettiin haastattelussa, jossa kartoittaja sai tietää lisää ja tarkemmin asiakkaan taustoja. Silloin toimenpiteitä voitiin lisätä tai jättää pois.

Kun toimenpiteet valittiin alustavasti esitietojen perusteella, asiakkaan alkukartoitus ja kartoittajan työ nopeutui ja helpottui. Asiakkaalle tehtiin ennalta toimenpideaikataulu (liite 2), mikä teki alkukartoituksesta sujuvan niin asiakkaan kuin kartoittajan kannalta.

Toimenpiteiden valintaa määräsi alkukartoituksen tavoite: asiakkaan kielitaidon lähtötason määrittäminen ja hänelle sopivan etenemistavan eli opintopolun löytäminen, eli sopiko hänelle hidas, nopea vai perusvauhtia etenevä kielikoulutus vai kirjoitus- ja lukutaidon koulutus.

Kielitaidon lähtötaso määritettiin *kielitaidon arvioinnilla*. Tämä tehtiin Palapeli2-projektin alkukartoitusmallissa kahdella tavalla: *haastattelulla* ja *kielitestillä*. Jos asiakas kertoi haastattelussa tai esitiedoissa osaavansa ja/tai opiskelleensa suomea, hänen kielitaitonsa lähtötaso kartoitettiin kielitesteillä. Jos asiakas kertoi haastattelussa ja esitiedoissa, että hän ei osaa suomea eikä ole opiskellut sitä, hänen kielitaitonsa lähtötaso arvioitiin niin kutsutuksi nolla-tasoksi (alle A1).

Etenemistavan eli sopivan *opintopolun* valinta vaati *opiskeluvalmiuksien kartoittamista*.

Opiskeluvalmiuksien kartoittamisessa ja opintopolun valinnassa olennaista oli juuri kokemus suomen ja muiden vieraiden kielen opiskelusta.

Jos asiakas oli *opiskellut tai oppinut muuten suomea*, hänen opiskeluvalmiuksiaan voitiin arvioida (1.) hakemuksen ja (3.) haastattelun tuottamien *taustatietojen* ja (4. ja 5b.) *kielitestien* avulla. Haastattelussa häneltä kysyttiin yksityiskohtaisesti suomen ja vieraiden kielten opiskelun kokemuksia ja pyydettiin arvioimaan itseään kielenoppijana (ks. kohta Haastattelu tässä artikkelissa.). Kartoittaja vertasi näitä taustatietoja kielitestin tuloksiin ja teki sen perusteella arvion sopivasta opintopolusta.

Jos asiakas ei ollut opiskellut aiemmin suomea, hänen opiskeluvalmiuksiaan arvioitiin *taustatietojen* lisäksi (4. ja 5a.) *opiskeluvalmiuksien havainnoinnin* avulla. Projektin kolmen vuoden kokemukset alkukartoituksesta osoittivat, että suomen kielen oppimisen havainnointi oli helpoin ja luotettavin tapa saada tietoa maahanmuuttajan opiskeluvalmiuksista etenkin silloin, kun maahanmuuttaja ei ollut vielä opiskellut suomea.

Kokemusten mukaan opiskeluvalmiuksia ei voida selvittää ainoastaan taustatietojen perusteella. Asiakkaan koulutustausta ja vieraiden kielten taito antoi vahvoja viitteitä sopivasta opintopolusta, mutta pelkästään niihin tietoihin ei voitu nojata: useita kieliä osaava korkeakoulutettu ei välttämättä aina ollut nopea kielenoppija, eikä vieraita kieliä taitamaton hidas kielenoppija. Jos suositus tehtiin asiakkaan koulutustaustan ja hänen osaamiensa kielten määrän perusteella, hitaalle polulle ohjautui asiakkaita, joille sopi paremmin peruspolku. Peruspolulle ohjautui asiakkaita, joille sopi paremmin nopea polku ja nopealle polulle asiakkaita, joille sopi paremmin peruspolku.

Itsearviointi oli yksi tapa selvittää asiakkaan opiskeluvalmiuksia, mutta sekään ei ollut luotettava ainoana kartoittamismenetelmänä. Suurin osa maahanmuuttajista ei ole tottunut suomalaisessa koulujärjestelmässä ja yhteiskunnassa käytettävään itsearviointiin. Hänen voi olla vaikea tiedostaa ja sanallistaa omaa oppimistyyliään ja oppimisen tapoja: moni asiakas ei esimerkiksi kyennyt erottamaan oppimisen valmiuksiaan ja motivaatiotaan. Hän saattoi kertoa kysyttäessä, että ehdottomasti haluaa oppia nopeasti. Hänellä saattoi olla myös epärealistinen käsitys omasta oppimisestaan: hän saattoi olla ylikriittinen ja pitää itseään hitaana, vaikka selviytyikin sujuvasti ja nopeasti kielenoppimistehtävistä. Itsearviointitaitojen puute ei kuitenkaan sekään itsestään selvästi ennusta, että asiakas olisi hidas oppija ja hänelle sopisi hidas polku.

Edellä mainituista syistä opiskeluvalmiuksien kartoitus ja sopivan opintopolun valinta vaati koulutuksen, kielitaidon ja kielenoppimiskokemuksen selvittämisen sekä itsearvioinnin lisäksi myös *kielen opiskelun havainnointia* (ks. kohta Opiskeluvalmiuksien havainnointi tässä artikkelissa). Oppimisen havainnointi antoi olennaista tietoa juuri silloin, kun mietittiin asiakkaalle sopivaa suositusta eri vaihtoehtojen välillä: sopiko asiakkaalle nopea vai peruspolku, hidas vai peruspolku vai hidas polku vai luku- ja kirjoitustaidon koulutus (suositusten tekemisestä lisää tämän artikkelin kohdassa Suositus).

Liitteeseen 4 on koottu kriteerit, mitä alkukartoitustoimenpiteitä kukin asiakas tarvitsee. Valintaperusteet kerrotaan myös kunkin toimenpiteen kohdalla seuraavassa kappaleessa.

Alkukartoituksen sisältö

Palapeli2-projektin alkukartoitusmallissa toimenpiteet järjestettiin osin ryhmätilanteissa, osin henkilökohtaisesti.

Alkukartoitus alkoi (2.) alkuinfolla (1 tunti). Siinä asiakkaille kerrottiin omakielisesti tulkittuna, miksi alkukartoitus tehdään ja mitä alkukartoitus sisältää. Alkuinfossa olivat paikalla kaikki samaan alkukartoitukseen osallistuvat asiakkaat, ja tulkkaus oli niin kutsuttu konferenssitulkkausta eli tulkki oli itse paikalla, ei puhelimitse.

Infossa asiakas sai kirjallisena henkilökohtaisen aikataulunsa. Jokaisessa alkukartoituksen toimenpiteessä kartoittaja pyysi lopuksi asiakkaalta aikataulun, jonka avulla työntekijä kertasi seuraavan toimenpiteen ajankohdan.

Infossa kerrottiin lyhyesti myös alkukartoituksen jälkeisistä vaihtoehdoista ja järjestelyistä. Infossa oli tärkeä esitellä kielikoulutuksen ryhmävaihtoehdot (perus, hidas ja nopea polku sekä luku- ja kirjoitustaidon koulutus) ja millaisille opiskelijoille mikäkin ryhmä oli tarkoitettu, jotta asiakkaat tiesivät kielikoulutuksen todelliset valintakriteerit. Nämä asiat kerrottiin asiakkaalle myös TE-toimistossa rekisteröinnin tai kotoutumissuunnitelman yhteydessä, mutta kertaus oli tärkeää, koska alkuvaiheessa maahanmuuttaja sai suuren määrän yksityiskohtaista uutta tietoa.

Monet asiakkaat luulivat, että jos alkukartoituksen testit eivät menneet heidän oman tuntemuksensa mukaan hyvin, he eivät pääse kielikoulutukseen. Tästä aiheutui turhaa stressiä ja pelkoja. Siksi infossa oli tärkeä painottaa, että alkukartoituksen jälkeen kaikki asiakkaat pääsisivät jossakin vaiheessa kielikurssille ja että alkukartoitus ei ole testi, josta täytyy saada hyvä tulos.

Kaikki infon asiat olisi ollut mahdollista kertoa myös haastattelun yhteydessä. Projektissa päädyttiin kuitenkin järjestämään yhteinen ryhmäinfo, sillä silloin tieto voitiin välittää yhdellä kertaa kaikille asiakkaille. Alkukartoituksen järjestäminen ja asiakkaan ohjaaminen alkukartoituksen myös helpottui, sillä asiakkaalle voitiin antaa alkuinfon aika jo ennen kuin tiedettiin, mitä toimenpiteitä hänelle valitaisiin. Haastattelu ei Palapelin mallissa välttämättä ollut ensimmäinen alkukartoituksen toimenpide, vaan se saattoi olla esimerkiksi ryhmätilanne, jossa ei ollut paikalla tulkkia.

(3.) Haastattelu (1 tunti) tehtiin kaikille asiakkaille henkilökohtaisesti. Siinä selvitettiin asiakkaan koulutus, työkokemus, kielitaito, elämäntilanne sekä työllistymis- ja koulutustavoitteet (haastattelurunko liitteessä 5). Kysymyksillä ja keskustelulla tähdättiin sellaisten seikkojen selvittämiseen, jotka vaikuttivat sopivan koulutuspolun valintaan. Jos asiakas oli opiskellut ennalta suomea ja/tai muita vieraita kieliä, haastattelussa pyrittiin selvittämään asiakkaan kokemuksia suomen kielen oppimisesta ja hänen omaa arviotaan itsestään kielenoppijana. Jos asiakkaalla oli vähäinen peruskoulutustausta, kysymyksillä pyrittiin selvittämään luku- ja kirjoitustaitoa ja kokemuksia kouluopiskelusta ja oppimisesta ylipäänsä. Haastattelun perusteella myös tarkennettiin, mitä alkukartoitustoimenpiteitä asiakas tarvitsi.

Projektissa haastattelijana toimi ohjauspalvelujen ohjaaja, jolla oli koulutus ja pitkä kokemus maahanmuuttajien ohjauksesta. Kokemus auttoi kartoittajaa ymmärtämään asiakkaan taustaa ja tarpeita. Haastattelu tehtiin asiakkaan äidinkielellä tai kielellä, jota hän osasi erittäin hyvin (esimerkiksi koulukieli). Haastattelussa käytettiin tulkkia. Jos kartoittajalla ja asiakkaalla oli yhteinen kieli, jota molemmat puhuivat sujuvasti, haastattelu voitiin tehdä ilman tulkkausta. Projektissa päädyttiin käytäntöön, että yksi haastattelijasta otti vastaan 4–5 haastateltavaa päivässä, koska haastatteluun liittyi myös esitöitä ja raportointia (suositus ja tiedonsiirtolomake).

Palapeli2-projektissa kokeiltiin myös käytäntöä, jossa haastattelussa oli paikalla työ- ja elinkeinotoimiston kotouttamispalvelujen asiantuntija. Silloin haastattelu hyödytti suoraan kotoutumissuunnitelman tekemistä: esille tulleet tiedot kirjattiin heti työ- ja elinkeinotoimiston asiakasrekisteriin ja niitä hyödynnettiin myöhemmin kotoutumissuunnitelmassa.

Palapelin alkukartoitusmallin haastattelu erosi monista muista alkukartoitusmalleista siinä, että jo alkukartoituksen haastattelussa oli vahva ohjaava ote. Projektin ohjauspalvelu tarjosi systemaattista ohjausta vasta maahan tulleille. Haastattelun tavoite ei siis ollut pelkästään asiakkaan taustojen selvittäminen sopivan koulutuspolun valitsemiseksi, vaan haastattelun sisältö saattoi vaihdella hyvinkin paljon asiakkaan tarpeiden mukaan.

Projektin toiminnan aikana alkukartoituksessa oli mahdollista hyödyntää projektin yhtenäistä alkuvaiheen palvelukokonaisuutta (alkukartoitus, ohjaus, neuvonta, alkuvaiheen kotoutumiskoulutus). Suurin osa alkukartoitettavista ei osannut ennalta suomea, ja he saivat suositukseen nolla-tason kotoutumiskoulutuksen. Koska projektin toiminnan aikana se järjestettiin samassa paikassa kuin alkukartoitus, nolla-tasoisille asiakkaille ei järjestetty haastattelua vielä varsinaisen alkukartoituksen aikana, vaan vasta alkeiskurssin aikana. Tällaisten asiakkaiden taustatiedot selvitettiin alkukartoituksessa hakemuksen ja työ- ja elinkeinotoimiston asiakasrekisterin avulla. Ammatti-, koulutus- ja työkokemustietoja ja ammatillista tavoitetta Suomessa käsiteltiin opiskelujakson aikana 1–2 henkilökohtaisessa ohjauskeskustelussa, jossa oli mahdollista syventyä asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen. Alkukartoitus siis jatkui suomen kielen alkeiskurssin aikana.

(4.) Latinalaisten aakkosten luku- ja kirjoitustaito selvitettiin kaikilta asiakkailta, sillä vaikka asiakkaan äidinkieltä kirjoitettaisiin latinalaisella kirjaimistolla, lukusujuvuus saattoi vaihdella ja ääntäminen poiketa suomen kielen ääntämyksestä. Testi tuotti olennaista tietoa erityisesti silloin, kun asiakas sijoittui kahden eri opintopolun rajalle. Testi koostui ääneen lukemisesta ja sanelusta. Ääneen lukemisen testi tehtiin henkilökohtaisesti eli asiakkaalle varattiin 10 minuutin aika, joka voitiin sijoittaa jonkin toisen kartoitustoimenpiteen, kuten puhumisen testauksen yhteyteen. Sanelu oli helpoin järjestää ryhmätestinä kirjallisten testien tai kielenopiskelun havainnoinnin oppimistehtävien yhteydessä.

Testien tavoitteena oli selvittää mekaanisen lukutaidon taso, lukusujuvuus, kirjain-äännevastaavuuden hahmottaminen ja lukutaidon harjaannuttamisen tarve. Äänen lukemisen testi sisälsi kolme tekstiä. Ensimmäinen tekstiosassa sisälsi lyhyitä, yksi-, kaksi- tai kolmetavuisia konsonantti-vokaalitavuuista koostuvia sanoja. Toisessa tekstiosassa oli lisäksi kompleksisempia sanoja: pitkiä vokaaleja, geminaattoja, diftongeja, vokaali- ja konsonanttiyhtymiä. Kolmannessa tekstiosassa oli vielä tätä kompleksisempia ja pitempiä sanoja. Sanelussa tunnistettiin tavuja ja sanoja sekä kirjoitettiin sanelusta sanoja ja muutama lyhyt lause. Liitteessä 6 ja 7 ovat latinalaisten aakkosten lukemisen testi ja arvioijan lomake.

Jos asiakkaalla oli heikko koulutustausta tai esitiedoissa tai haastattelussa ilmeni, että asiakkaan latinalaisten aakkosten lukutaito saattoi olla heikko, ääneen lukemisen testi aloitettiin latinalaisten aakkosten tunnistamisesta ja lyhyistä konsonantti-vokaalitavuuista. Jos asiakas hallitsi nämä, testiä jatkettiin lukemalla lyhyitä konsonantti-vokaalitavuuista koostuvia sanoja. Tästä edettiin tarvittaessa edellä esiteltyyn kolmen tekstin testiin. Lisäksi tehtiin mekaanisen kirjoitustaidon testaus. Se sisälsi kaksi kopiointitehtävää: tehtävän, jossa asiakas kopioi lyhyitä tavuja ja sanoja lomakkeen kääntöpuolelle ja tehtävän, jossa asiakas kopioi lyhyen tekstin. Myös sanelu tehtiin tällaiselle asiakkaalle henkilökohtaisessa tilanteessa, jolloin kartoittaja saattoi tehdä havaintoja asiakkaan työskentelystä ja muokata testiä sen mukaan. Silloin sanelu aloitettiin konsonantti-vokaalitavujen tunnistamisesta ja kirjoittamisesta. Testaus oli tärkeä tehdä juuri tässä järjestyksessä, mekaanisen kirjoitustaidon testaus ennen sanelua, sillä asiakkaan mekaaninen kirjoitustaito täytyi varmistaa ennen sanelua.

Latinalaisten aakkosten luku- ja kirjoitustaidon kartoitus oli tärkeä seuraavien alkukartoituksen toimenpiteiden kannalta. Jos esitietojen perusteella voitiin epäillä, että asiakkaan luku- ja kirjoitustaito voi olla heikko, latinalaisten aakkosten luku- ja kirjoitustaidon testaus oli tehtävä ennen opiskelun aloitusta. Jos testissä selvisi, että asiakas on kirjoitus- ja lukutaidoton latinalaisella kirjaimistolla, häntä ei enää ohjattu opiskelun aloitukseen, sillä oppimistehtävissä tarvittiin luku- ja kirjoitustaitoa. Silloin asiakas sai suositukseksi luku- ja kirjoitustaidon alkeiskoulutuksen.

Jos asiakas hallitsi lukemisen ja kirjoittamisen alkeita latinalaisella kirjaimistolla tai kirjoitus- ja lukutaito horjui, asiakas ohjattiin opiskelun aloitukseen, sillä oppimistehtävistä selviytyminen antoi tärkeää tietoa siitä, sopiko asiakkaalle luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen jatkokoulutus vai kotoutumiskoulutuksen hidaskoulutus.

(5b) Kielitaidon kartoitus (3 tuntia) tehtiin, jos asiakas kertoi esitiedoissa tai haastattelussa, että hän on jo aiemmin opiskellut tai oppinut suomen kieltä muulla tavalla. Testaaja oli suomi toisena kielenä -opettaja. Kielitaito arvioitiin Eurooppalaisen viitekehysten taitotasoasteikolla (A1-B1). Arvioitavat kielitaidon osa-alueet olivat puhuminen, kirjoittaminen ja luetun ymmärtäminen. Kuullun ymmärtämistä arvioitiin projektin aikana vain tarvittaessa ja vain siltä osin, kuin se oli mahdollista puhetestin avulla, koska projektilla ei ollut käytössään kielistudiota. Projektissa laadittiin kielitestit eri kielitaitotasoille, ja niissä hyödynnettiin Hanna Tanin Kielo-testimateriaalia.

Ensin testattiin suullinen kielitaito puhetestillä (arvioijan lomake ks. liite 8). Projektissa puhetesti tehtiin samaan aikaan kuin latinalaisten aakkosten lukutaidon testi, ja siihen asiakkaalle varattiin 30 minuutin pituinen henkilökohtainen aika. Puhetestausta lähti haastattelusta ja eteni mm. tilannetehtäviin ja kuvaukseen. Tehtävät valittiin testin kuluessa ja ne vaikeutuivat sen perusteella, millaiseksi asiakkaan kielitaito osoittautui.

Kirjallisten testien (luetun ymmärtämisen ja kirjoittamisen testien) taso valittiin puhetestin tuloksen perusteella, ja kirjallisen testin valintaan vaikutti myös se, mitä asiakas kertoi omasta kielitaidostaan: pitkö hän kirjallisia vai suullisia taitoja parempina. Lisäksi A1- ja A2-tasoille oli laadittu rakenteen ja sanaston testi, jolla voitiin tarvittaessa kartoittaa sitä, hahmottiko asiakas suomen kielen rakenteita. Sanasto ja rakenne -testi tuotti tarpeellista tietoa asiakkaan kielitaidosta ja hänelle sopivasta opintopolusta. Tämä toteutui etenkin silloin, kun asiakkaalla oli jo vähän suomen kielen osaamista ja kokemusta suomen kielen opiskelusta, mutta hänen tuottamistaitonsa ovat heikot ts. hän ei kyennyt osoittamaan taitoaan kirjoittamisen ja luetun ymmärtämisen testillä. Asiakkaalla oli aikaa kirjallisen testin tekemiseen 2,5 tuntia.

(5a.) Opiskeluvalmiuksien havainnointi (3 x 1 h 15 min.) oli tarkoitettu niille asiakkaille, jotka eivät olleet aiemmin opiskelleet tai oppineet muuten suomea. Yleensä suurin osa alkukartoitukseen tulevista asiakkaista tarvitsi opiskeluvalmiuksien havainnointia. Se oli selkein, helpoin ja tarkoituksenmukaisin tapa tehdä päätelmiä maahanmuuttajan valmiuksista oppia kieltä, ja havaintojen perusteella kartoittaja pystyi luotettavasti tekemään asiakkaalle sopivan polkusuosituksen.

Opiskeluvalmiuksien havainnointi perustui yksinkertaisimmillaan siihen, että kokenut suomi toisena kielenä -opettaja tarkasteli maahanmuuttajan selviytymistä annetusta oppimistehtävistä. Oppimistehtäviä tarkkaili opettajan lisäksi 1–2 havainnoitsijaa. Oppimistilanteet sisälsivät oppimistehtäviä suomen kielellä pienissä ryhmissä, ja kaikki työskentely tapahtui suomeksi. Sopiva ryhmäkoko oli 8–12 maahanmuuttajaa, joten tarvittaessa osallistujat jaettiin useampiin ryhmiin.

Oppimistilanteisiin laadittiin projektissa sekä opettajan että oppijan materiaali (liitteet 9 ja 10). Oppimistehtävät rakentuivat opetustuokiosta, suullisista yksilö- ja paritehtävistä (esimerkiksi yksinkertaisista haastatteluista) sekä itsenäisistä kirjallisista tehtävistä. Opittavat asiat olivat suomen kielen alkeita, kuten esittelyä, itsestä ja perheestä kertomista sekä näihin teemoihin liittyviä alkeisrakenteita, ja tehtävät etenivät helpommasta vaikeampaan.

Oppimistilanteissa tarkkailtiin muun muassa oppimisen nopeutta, analyttisyyttä ja soveltamiskykyä, korjaavan palautteen tarvetta ja siihen reagoitua, itseohjautuvuutta, pari- ja ryhmätyöskentelytaitoja, eri tehtävätyyppien tuntemusta ja sovelluskykyä sekä taitoa kääntää ja käyttää sanakirjaa. Huomiot kirjattiin havainnointilomakkeeseen (liite 11). Projektin kokemusten perusteella juuri nämä valmiudet olivat olennaisia, kun asiakkaalle valittiin sopivaa opintopolkua.

Oppimistehtävien jälkeen järjestettiin suullinen ja kirjallinen testi. Sen tarkoitus ei niinkään ollut kartoittaa asiakkaan kielitaitoa, vaan todentaa asiakkaan opiskeluvalmiuksia: kuinka paljon asiakas kykeni omaksumaan suomea alkukartoituksen oppimistehtävissä ja pystyikö hän soveltamaan ja osoittamaan kielitaitonsa testitilanteessa.

Suullinen puhumisen testi tehtiin henkilökohtaisesti kartoittajan kanssa. Se voitiin järjestää samaan aikaan latinalaisten aakkosten lukutestin kanssa. Testi sisälsi muutaman asiakkaan henkilötietoja koskevan kysymyksen, jotka olivat tuttuja oppimistehtävistä. Puhumisen testi ja latinalaisten aakkosten lukutesti kesti 10 minuuttia.

Kirjallinen testi, jonka yhteydessä tehtiin myös sanelu, tehtiin itsenäisesti ryhmätilanteessa (1 tunti). Kirjallinen testi sisälsi kahdeksan tehtävää (liite 12). Se oli suunniteltu alkamaan tutusta ja etenemään soveltamista vaativiin tehtäviin. Ensin kysyttiin kirjallisista oppimistehtävistä tuttuja tehtävätyyppejä käyttäen niitä asioita, joita oli opiskeltu alkukartoituksen oppimistehtävissä. Testi vaikeutui niin, että lopuksi oli muutamia tehtäviä, joiden tehtävätyyppi ja sanasto olivat oppimistehtävien ulkopuolelta, mutta kuitenkin helppoa A1-tasoa. Näin asiakas sai osoittaa kielitaitonsa ja/tai kielellisen päättelykykynsä. Kirjallisessa testissä testattiin niin sanastoa, rakenteita, luetun ymmärtämistä kuin kirjoittamistakin.

Jos oppimistilanteissa kävi ilmi, että asiakas osasi jo suomen kielen alkeet, vaikka hän ei ollut tätä hakemuksessa kertonut, hänen kielitaitonsa kartoitettiin tarkemmin kielitaidon arvioinnilla (5b).

Palapeli2-projektin kokemusten perusteella opiskeluvälineiden havainnointi voitiin jättää tekemättä vain, jos asiakkaalla oli kieleen liittyvä korkeakoulututkinto (kuten kieltenopettajan tai kääntäjän koulutus), hän oli opiskellut useita vieraita kieliä ja hän kykeni itse kertomaan ja analysoimaan omia kielten opiskelun valmiuksiaan haastattelussa.

(6.) Omakielinen luku- ja kirjoitustaito (20 min.) testattiin erillisellä testillä, jos asiakas ei esitietojen ja haastattelun perusteella ollut suorittanut peruskoulua, asiakas on käynyt peruskoulua vain muutaman vuoden (1–7 vuotta) tai peruskoulun käyminen on ollut katkonaista tai puutteellista. Testi voitiin tehdä myös peruskoulun käyneelle, jos haastattelussa heräsi epäily, että asiakkaan omakielinen luku- ja kirjoitustaito voi olla heikko. Suoritettu peruskoulutus riitti takaamaan omakielisen luku- ja kirjoitustaidon.

Projektissa päädyttiin tietoisesti käyttämään käsitettä *omakielinen* äidinkielen sijasta. Kun selvitettiin omakielistä luku- ja kirjoitustaitoa, oli tärkeä selvittää, millä kielellä asiakas osasi lukea ja kirjoittaa ja mikä kieli oli hänen vahvin kielensä. Se saattoi olla muukin kuin äidinkieli, esimerkiksi koulukieli. Tieto vahvimmasta kielestä täytyi välittää eteenpäin, sillä se oli olennaista tulkkauksen järjestämisessä.

Omakielisen luku- ja kirjoitustaidon kartoitus tehtiin valmiilla lomakkeella, jossa oli omakielinen tehtävänanto. Kirjoitustehtävästä oli kieliversiot 17 eri kielellä (liite 13). Tehtävänanto ohjasi asiakasta kirjoittamaan vapaasti itsestään, perheestään, elämästään Suomessa ja kotimaassa. Testaus tehtiin asiakkaan vahvimmalla kielellä.

Omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen tehtävä oli helppo ja nopea tapa kerätä tietoa maahanmuuttajan kirjallisista valmiuksista, jotka olivat olennaisia, kun tehtiin polkuvalintaa. Kirjallisten valmiuksien selvittämiseksi kiinnitettiin huomiota tekstin pituuteen ja kirjoittamisen sujuvuuteen. Runsaasti tekstiä tuottava asiakas oli mitä todennäköisimmin tottunut kirjalliseen ilmaisuun ja saattoi hyödyntää tätä taitoa oppimisessaan. Jos tekstin tuottaminen oli niukkaa, hidasta ja vaivalloista, asiakkaan kokemus kirjallisesta viestinnästä saattoi olla vähäinen tai kirjallinen viestintä ei ollut hänen vahva alueensa. Tämä viittasi siihen, että myös suomen kielen opiskelu onnistui alkuvaiheessa parhaiten puhe- ja toimintapainotteisesti. Alkukartoituksen kannalta kirjoituksen sisällöllä ei ollut merkitystä, mutta projektin aikana ohjauspalvelut saattoivat käyttää tekstejä hyödyksi maahanmuuttajan ohjauksessa.

Projektin aikana omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen testi järjestettiin ryhmätilanteessa. Silloin tehtävän tekoa ohjasi ja havainnoi 1–2 ohjaajaa. Havainnot merkittiin valmiille havaintolomakkeelle. Havaintoja tehtiin muun muassa siitä, osasiko asiakas aloittaa tehtävän tekemisen itsenäisesti (eli ymmärsikö hän

tehtävänannon), kuinka nopeaa ja sujuvaa kirjoittaminen oli ja kysyikö maahanmuuttaja apua ohjaajalta tai muilta testattavilta.

Jos asiakkaan esitiedoissa kävi ilmi, että asiakkaalla ei ollut peruskoulutusta tai hän ilmoitti olevansa luku- ja kirjoitustaidoton, omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen testi oli paras järjestää haastattelun yhteydessä. Silloin asiakas saattoi kysyä ja häntä voitiin ohjata tulkin välityksellä.

Testillä voitiin tehdä myös havaintoja asiakkaan toiminnallisesta lukutaidosta: jos asiakas ymmärsi omakielisen tehtävänannon ja pyrki toimimaan sen mukaan (esimerkiksi aloitti kirjoittamisen tai kysyi varmistusta paikalla olevalta tulkilta), hänellä todennäköisesti oli ymmärtävän lukemisen perustaidot omalla kielellään. Jos taas asiakas ei ymmärtänyt omakielisen tehtävänannon sisältöä, vaikka hän osasi lukea sen mekaanisesti ääneen, hänellä ei ollut ymmärtävää eikä toiminnallista lukutaitoa omalla kielellään. Tämä havainto oli tärkeä sopivan koulutuksen kannalta: sen perusteella voitiin valita, oliko asiakkaalle sopiva koulutus hidaskoulu vai luku- ja kirjoitustaidon jatkokoulutus.

(7.) Matemaattiset valmiudet (4 min. + 20 min) testattiin erillisellä testillä, jos asiakas oli esitietojen ja haastattelun perusteella käynyt peruskoulun muualla kuin Euroopassa, Pohjois-Amerikassa tai Australiassa tai asiakas ei ollut suorittanut peruskoulua tai oli käynyt peruskoulua vain muutaman vuoden (1–7 vuotta). Testi voitiin tehdä myös peruskoulun käyneelle, jos haastattelussa heräsi epäily, että asiakkaan matemaattiset peruslaskutaidot voivat olla heikkoja.

Matemaattiset valmiudet voitiin arvioida ilman testiä haastattelussa, jos asiakas oli suorittanut lukion tai korkeakouluopintoja, olipa lähtömaa mikä tahansa, sillä silloin koulutus riitti takaamaan peruslaskutaitojen hallinnan. Matematiikan testiä ei ollut tarkoituksenmukaista tehdä primaarilukutaidottomille eli asiakkaille, joka ei osannut kirjoittaa eikä lukea millään kielellä. Kartoittaja saattoi haastattelussa kysyä asiakkaan matematiikan taidoista ja päätti sen perusteella, tarvittiinko testiä. Silloin asiakkaalla voitiin teettää ensin muutamia helppoja yhteen- ja vähennyslaskuja, joiden perusteella edettiin tarvittaessa varsinaiseen testiin.

Matemaattisten valmiuksien selvittäminen tarkoitti peruslaskutaitojen hallinnan selvittämistä. Projekti sai käyttää TE-toimiston ammatinvalintapsykologien käyttämää vakioitua testiä, jolla mitataan yhteenlasku-, vähennys, kerto- ja jakolaskujen hallintaa. Testauksesta vastasi ohjauspalvelujen psykologi.

Ennen testiä ohjaaja näytti esimerkkien avulla peruslaskutoimitusten symbolit, jotta kulttuuriset erot symbolien käytössä eivät olisi vaikuttaneet testin tulokseen. Nämä esimerkkilaskut olivat näkyvillä koko testin ajan. Testin tekemiseen oli aikaa neljä minuuttia, ja laskut oli ratkaistava annetussa järjestyksessä. Alkukartoituksessa testiä sovellettiin siten, että tämän neljän minuutin osuuden jälkeen ohjaaja tarkasti, kuinka monta laskua testattava oli tässä ajassa ratkaissut, olivatpa laskut tehty järjestyksessä tai ei, ja sen jälkeen asiakas sai laskea jäljelle jääneitä laskuja 20 minuutin ajan.

Testi paljasti nopeasti ja tehokkaasti matemaattisten peruslaskutaitojen puutteet ja oli hyödyllinen ammatinvalinnan ja uraohjauksen apuväline. Maahanmuuttajaa voitiin jo varhaisessa vaiheessa ohjata täydentämään taitojaan etenkin, jos hänen tavoitteensa olivat ammattiopinnot matemaattisia taitoja vaativilla aloilla, kuten monilla hoiva- ja palvelualoilla.

Projektissa kokeiltiin myös muistin ja hahmotuskyvyn kartoittamista opiskelunvalmiuksien arvioimiseksi, mutta testikäytön jälkeen niistä luovuttiin (ks. kuva 1, jossa muisti- ja hahmotuskyvyn testaus on erillään muista alkukartoituksen toimenpiteistä). Testaukseen käytettiin 3–4 erilaista muisti- ja hahmotustestiä, jotka olivat työ- ja elinkeinotoimiston ja työelämän palvelukeskuksen (TYP) ammatinvalintapsykologien käyttämiä vakioituja testejä. Testien ohjaamisesta ja tulosten tulkinnasta vastasi Palapeli2-projektin ohjauspalvelujen psykologi. Jokaisesta tehtävästä näytettiin tai tehtiin yhdessä esimerkkitehtävä ennen varsinaisia testitehtäviä. Testitilanteessa oli mukana 1-2 havainnoijaa, jotka tarvittaessa auttoivat ohjaajaa testitilanteen järjestämisessä.

Muisti- ja hahmotustestien kokeileminen tuotti siinä mielessä hyviä tuloksia, että testien tulokset korreloivat niiden havaintojen kanssa, joita asiakkaista tehtiin oppimistilanteissa: jos asiakas oli hidas oppimistehtävissä, hän sai keskitasoa huonomman tuloksen myös muistitestistä. Muisti- ja hahmotustesteistä kuitenkin luovuttiin, koska ne eivät tuoneet uutta tietoa asiakkaasta.

Alkukartoituksessa oli tarve saada esille juuri kielenoppimiseen liittyviä opiskeluvalmiuksia. Kielen oppimisen havainnointi tuottaa helpommin, tarkempaa, luotettavampaa ja olennaisempaa tietoa asiakkaan kielen oppimisen valmiuksista kuin muisti- ja hahmotustestit. Lisäksi muisti- ja hahmotustestit eivät ole kulttuurineutraaleja. Siksi ne eivät välttämättä sovellu maahanmuuttajien alkuvaiheen testaamiseen. Ne eivät testaa välttämättä vain muistia tai hahmotusta vaan ne testaavat myös harjaantumista testien tekemiseen. Testeistä luovuttiin myös siksi, että projekti ei voinut käyttää tulkkeja muisti- ja hahmotustesteissä: vaikka testit tehtiin lähes kielettömästi ja ohjeet annettiin esimerkkien ja eleiden avulla, ei voitu olla varmoja, että asiakas ymmärsi tehtävänannon.

Kokemuksemme perusteella emme suosittele muisti- ja hahmotustestejä alkuvaiheen testaukseen ja alkukartoitukseen. Emme kuitenkaan väitä, etteivät ne soveltuisi lainkaan maahanmuuttajille. Jos niitä käytetään, ne soveltunevat paremmin tilanteeseen, jossa asiakas on ollut maassa jo pidempään ja hänellä on kokemusta kielenoppimisesta sekä oppimistilanteista suomenkielisessä ympäristössä. Ne sopinevat paremmin psykologin ja asiakkaan kahdenväliseen testaustilanteeseen, jossa psykologilla on mahdollisuus tulkin välityksellä selittää testin tarkoitusta, antaa ohjeita ja selittää tuloksia. Painotamme myös sitä, että muisti- ja hahmotustestien tekemiseen ja tulkitsemiseen tarvitaan psykologin asiantuntemus.

Alkukartoituksen aikataulu

Palapelin alkukartoitusmalli suunniteltiin niin, että kaikki toimenpiteet voitiin tehdä yhden viikon aikana noin 25–35 asiakkaalle. Projektissa alkukartoitusta teki kokoaikaisesti kolme S2-opettajaa ja kahdesta kolmeen ohjaajaa. Lisäksi tarvittiin toimistoassistentti vastaanottamaan hakemuksia ja hoitamaan käytännön järjestelyitä. Muissa käytännön järjestelyissä, kieliavustajina ja oppimistilanteiden havainnoinnissa oli mukana kolme projektityöntekijää osa-aikaisesti muutamia tunteja alkukartoitusviikon aikana.

Liitteessä 3 on esimerkki alkukartoittajan aikataulusta ja liitteessä 2 esimerkki asiakkaan aikataulusta. Kartoittajan aikataulussa on hyvä huomioida aika, jota tarvitaan esitietoihin tutustumiseen, testien tarkastamiseen, arviointiin, tulosten kirjaamiseen ja suosituksen tekemiseen.

Jos asiakas ei osaa ennalta suomea, eri toimenpiteet voidaan aikatauluttaa 3–4 päivälle. Suosittelemme, että opiskeluvalmiuksien selvittäminen eli oppimistehtävät sijoitetaan 2–3 päivälle, sillä oppimista ei voi luotettavasti havainnoida yhden oppimiskerran aikana.

Jos asiakas osaa jo suomea, alkukartoituksen voi periaatteessa järjestää yhden päivän aikana, koska silloin toimenpiteet vievät enintään 5 tuntia. Käytännön syistä alkukartoitus jaettiin projektin aikana silloinkin 2–3 päivälle: alkuinfo, haastattelu sekä puhe- ja lukutesti pyrittiin järjestämään samalle päivälle, ja kirjallinen kielitesti oli eri päivänä, sillä se pidettiin usealle asiakkaalle yhtä aikaa.

Toimenpiteet alkukartoituksen jälkeen: Suositus kotoutumiskoulutukseksi, ohjaus eteenpäin ja tiedonsiirto

Alkukartoituksen tulokset koottiin tiedonsiirtolomakkeelle (liite 14). Tiedonsiirtolomakkeelle kirjattiin asiakkaan henkilötiedot, koulutus, ammatti, kielitaito, työkokemus, tavoiteammatti Suomessa, suomen kielen taito Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasosteikolla määriteltynä, matemaattiset valmiudet ja omakielinen luku- ja kirjoitustaito. Lisäksi siihen kirjattiin opiskeluvalmiudet ja tekniset opiskelutaidot, jotka

määriteltiin joko haastattelun ja kielitestin tai opettajien oppimistehtävistä tekemien havaintojen perusteella. Näiden tietojen perusteella tehtiin suositus kullekin maahanmuuttajalle sopivasta kotoutumiskoulutuksesta. Suositukseen kuului *lähtötaso* (Eurooppalaisen viitekehyksen taitotaso) ja *etenemistapa eli polkusuositus* (perus/hidas/nopea/luku- ja kirjoitustaidon perus- tai jatkokoulutus).

Kriteerejä sopivan etenemistavan eli polun valintaan on koottu liitteeseen 15. Palapeli2-projektin laatimat kriteerit poikkeavat hieman Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmassa annetuista polkusuosituksista. Kokemuksemme perusteella nopean ja peruspolun kriteerit ovat liian tiukat ainakin Jyväskylän toimintaympäristössä. Jos valtakunnallisen opetussuunnitelman polkukriteereissä pitäydytään tiukasti, se johtaa siihen, että suurin osa asiakkaista saa polkusuositukseen perus, vaikka silloinkin perus-suosituksen saaneiden asiakkaiden välillä on eroja etenkin oppimisen nopeudessa ja opiskelutaidoissa. Se, että suurimmalla osalla asiakkaista on sama suositus, rampauttaa koko kolmeen erilaiseen opintopolkuun perustuvan koulutusjärjestelmän. Silloin alkukartoitus ja suositus ei tuota tarpeeksi tietoa koulutusvalinnan perusteeksi.

Kokemuksemme perusteella nopeaa polkua ei ole tarkoituksenmukaista rajata vain maahanmuuttajille, joilla on sekä korkeakouluopintoja että tottumusta kielenopiskeluun. Koulutusvaatimuksesta voi joustaa niin, että myös ammattikoulutusta hankkinut voi sopia nopealle polulle, jos havaitaan, että asiakas on nopea oppimistehtävissä. Samoin peruspolun määritelmässä vaaditaan kokemusta ainakin yhden vieraan kielen oppimisesta: kokemuksemme mukaan peruspolku sopii myös esimerkiksi venäjän- ja englanninkielisille, jotka eivät ole opiskelleet äidinkieltänsä lisäksi vieraita kieliä, jos asiakas tuntee tehtävätyyppejä, osaa soveltaa oppimaansa ja oppii palautteesta oppimistehtävissä.

Tiedonsiirtolomaketta tehtiin kolme samanlaista kappaletta. Asiakas sai alkukartoituksen jälkeen yhden tiedonsiirtolomakkeen itselleen. Häneltä pyydettiin allekirjoituksella lupaa luovuttaa tiedonsiirtolomakkeen tiedot seuraavalle kouluttajalle ja työ- ja elinkeinotoimistoon.

Alkukartoittaja kirjasi asiakkaan suosituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakasrekisteriin. Kielitaitoarvion ja polkusuosituksen lisäksi hän siirsi sinne tarvittaessa myös muita tietoja, esimerkiksi tietoa asiakkaan omakielisestä kirjoitus- ja lukutaidosta, matemaattisista taidoista ja opiskeluvalmiuksista, jos nämä olivat asiakkaan kohdalla sellaisia tietoja, jotka täytyi ottaa huomioon uraohjauksessa ja joissa asiakas tarvitsee lisäopintoja ja -tukea. Alkukartoitusta tehnyt suomen kielen opettaja osallistui myös kotoutumiskoulutuksen valintatilaisuuteen työ- ja elinkeinotoimistossa. Silloin myös eri koulutuksiin valittujen asiakkaiden tiedonsiirtolomakkeet luovutettiin seuraaville kouluttajille.

Alkukartoituksen jälkeiset kotoutumiskoulutus- ja muut toimenpidevaihtoehdot Jyväskylässä ovat olleet kevääseen 2014 asti

- Luku- ja kirjoitustaidon alkeiskurssi ABC1 (primaari- ja sekundaarilukutaidottomat)
- Luku- ja kirjoitustaidon jatkokurssi ABC2 (heikko luku- ja kirjoitustaito: mekaaninen lukutaito mutta ei toiminnallista lukutaitoa)
- 0-tason alkeiskurssi (Palapeli2-projekti)
  - o Nopea (hyvät opiskeluvalmiudet)
  - o Perus (perustason opiskeluvalmiudet)
  - o Hidas (heikot opiskeluvalmiudet)
  - o Heikko luku- ja kirjoitustaito ja/tai primaarilukutaidottomat ja sekundaarilukutaitoiset
- Työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus
  - o Peruspolku (perustason opiskeluvalmiudet)
  - o Hidas polku (heikot opiskeluvalmiudet)
  - o Nopea polku (hyvät opiskeluvalmiudet)
- muu omaehtoinen koulutus, esimerkiksi aikuislukion tai kansalaisopiston S2-kurssit (hyvät opiskeluvalmiudet), maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus (B1.1-B1.2-taso), OKSA-koulutus (perusopetus ja perusopetuksen lisäopetus; riittävä suomen kielen taito)

- työkokeilu (riittävä suomen tai muun yhteisen kielen taito)
- muu räätälöity koulutus (erityistarpeet, kuten terveystarpeet tai erityisen vaativa elämäntilanne, ohjaus esimerkiksi kolmannen sektorin järjestämiin maahanmuuttajaprojekteihin).

Palapeli2-projekti päättyi vuonna 2014. Alkukartoitus kilpailutettiin ja 0-tason alkeiskurssi siirtyi osaksi kotoutumiskoulutusta. Syksystä 2014 lähtien asiakkaat aloittavat alkukartoituksen jälkeen suoraan työvoimapoliittisessa kotoutumiskoulutuksessa.

Alkukartoitus osana Palapeli2:n palvelukokonaisuutta, ns. tiimalasimallia

Alkukartoitus oli olennainen osa Palapeli2-projektin kokonaisvaltaista alkuvaiheen palvelumallia eli niin sanottua tiimalasimallia, joka kokosi tärkeimmät maahanmuuttajan tarvitsemat alkuvaiheen palvelut saman katon alle. Vuosina 2011–2014 suurin osa alkukartoitukseen osallistuneista asiakkaista aloitti suomen kielen opiskelun Palapelin 0-tason alkeiskurssilla. Palvelumallissa alkukartoitusjaksot ajoitettiin niin, että opiskelu alkoi 2–3 viikon kuluessa alkukartoitusjaksosta. Maahanmuuttajan näkökulmasta alkukartoitus johti siis suurimmalla osalla nopeasti ilman turhaa odotusaikaa käytännön kotoutustoimenpiteeseen eli kielen ja kulttuurin opiskeluun. Alkukartoituksessa saadut tiedot hyödyttivät suoraan opetusjärjestelyjä: tietojen perusteella tehtiin Palapelin 0-kurssin ryhmäjako sekä järjestettiin täydentäviä opintoja niitä tarvitseville (mm. mekaanisen lukutaidon ja matematiikan tukiovetusta). Alkukartoituksen jälkeen tai jopa ennen sitä asiakas osallistui Perustietoa Suomesta -kurssille eli Suomi-infoon. TE-toimisto käytti alkukartoituksessa kerättyjä tietoja myös kotoutumissuunnitelmassa.

Kun alkukartoitus järjestettiin osana alkuvaiheen palvelukokonaisuutta, alkukartoitus voitiin jatkaa vielä sitä välittömästi seuraavan suomen kielen alkeiskurssin aikana. Silloin Palapeli2-projektissa kaikille asiakkaille ei järjestetty haastattelua vielä alkukartoituksen aikana: suomen kieltä jo osaaville oli haastattelu, mutta suomen kielen taidoltaan 0-tasoisille haastattelu järjestettiin vasta kielikurssin aikana. Tämä palveli Palapeli2-projektin toimintaa, sillä kielikurssin opiskelijoilla oli ohjauskeskustelu tai -keskusteluja välittömästi alkukartoituksen jälkeen alkavalla opintojaksolla. Järjestelyllä pyrittiin siis välttämään päällekkäisyyttä ja kohdentamaan ja ajoittamaan ohjaus järkevästi ja asiakaslähtöisesti. Ne maahanmuuttajat, jotka eivät aloittaneet opiskelua Palapelissä ja jotka eivät olleet käyneet haastattelussa alkukartoituksen aikana, ohjattiin erikseen haastatteluun alkukartoituksen loppuun. Palapelin alkukartoitusmallia on kokeiltu myös niin, että kaikille asiakkaille järjestettiin haastattelu jo varsinaisen alkukartoituksen aikana. Tällöin haastatteluihin tarvittiin enemmän aikaa ja se oli otettava huomioon aikataulussa.

Jos asiakas aloitti alkukartoituksen jälkeen opiskelun Palapeli2-projektin alkeiskurssilla, hänelle ei tehty tiedonsiirtolomaketta vielä alkukartoituksessa, vaan vasta Palapelin opiskelujakson jälkeen. Näin välttyttiin turhalta työltä: asiakkaan kielitaito kehittyi ja taustatietoja oli mahdollista kartoittaa opiskelujakson aikana. Tiedonsiirtolomake tehtiin opiskelujakson päätteeksi, asiakas sai oman kappaleensa ja tieto siirrettiin eteenpäin työ- ja elinkeinotoimistoon sekä seuraavalle kouluttajalle kuten edellä on kuvattu.

Mallissa erittäin tärkeää oli myös alkukartoituksen yhteys ohjaukseen: alkukartoitus aloitti pitkäjänteisen ohjausprosessin, jossa hyödynnettiin alkukartoituksen tuottamaa tietoa. Palapelin ohjauspalvelujen ohjaajat tekivät alkukartoitusta haastattelemalla, testaamalla ja havainnoimalla. Samalla maahanmuuttaja ja ohjaaja tutustuivat toisiinsa ja ohjauspalvelujen olemassaolo tuli maahanmuuttajalle konkreettisesti näkyväksi. Ohjaus jatkui 0-kurssin opiskelujaksolla: jokainen opiskelija sai oman ohjaajan, jonka kanssa hän teki itselleen koulutussuunnitelman ja jonka kanssa hän saattoi keskustella ja kysyä neuvoa muihinkin kotoutumisen kysymyksiin.

Palapeli2-projektin kaltaisessa alkuvaiheen palvelumallissa ne asiakkaat, joiden kielitaito oli jo parempi ja jotka eivät tarvinnut alkeistason 0-kurssia, ohjattiin alkukartoituksessa hakemaan kotoutumiskoulutukseen. Vaikka edellä luetellut Jyväskylän seudun koulutusvaihtoehdot olivat teoriassa

olemassa, yleensä sopivaan koulutukseen pääsyä joutui odottamaan. Haasteellista alkukartoituksen jälkeisessä ohjauksessa olikin se, että vaikka tiedettiin, mikä koulutusvaihtoehto olisi kullekin maahanmuuttajalle paras, juuri sillä hetkellä sitä ei ollut tarjolla. Esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon alkeiskurssi alkoi vain kerran vuodessa, eikä kotoutumiskoulutuksessa ollut aina tarjolla yhtä aikaa kaikkia polkuvaihtoehtoja (nopea, perus ja hidas).

Jos maahanmuuttaja joutui odottamaan hänelle sopivan koulutuksen aloittamista, suositukseen oli pyrittävä tekemään myös ns. kakkosvaihtoehto odotusajaksi. Projektin aikana ohjauspalvelut tukivat myös niitä, jotka alkukartoituksen jälkeen jäivät ilman koulutuspaikkaa, ja välittömällä ohjauskontaktilla pyrittiin löytämään jokaiselle maahanmuuttajalle jokin jatkotoimenpide alkukartoituksen jälkeen.

Ohjauspalvelujen tarjoama ohjaus oli avointa kaikille alueen maahanmuuttajille riippumatta työmarkkinatilanteesta, kotoutumiskoulutukseen osallistumisesta tai siitä, kuinka kauan oli asunut maassa. Näin ohjauspalvelut syvensivät ja täydensivät kotoutumiskoulutusten ja työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa ohjausta. Kun ohjauskontakti oli luotu jo alussa, se oli helppo uudistaa aina tarvittaessa. Maahanmuuttajan oli luontevaa ja vaivatonta palata ohjauspalveluihin aina, kun koki tarvitsevansa ohjausta. Ohjauspalvelut myös ottivat aktiivisesti yhteyttä sekä maahanmuuttajiin että kotoutumiskoulutuksen kouluttajiin ja tiedustelivat ohjauksen tarvetta, jolloin ohjausta voitiin kohdentaa sitä tarvitseville.

Ohjauksen merkitys korostui etenkin koulutuspolun nivelvaiheissa ja tilanteissa, jolloin maahanmuuttaja oli jäänyt koulutuksen ja muiden toimenpiteiden ulkopuolelle ja oli vaarassa syrjäytyä. Ohjauksen tukena käytettiin myös kielitestejä esimerkiksi tilanteissa, kun maahanmuuttaja etsi sopivaa kotoutumiskoulutusta vanhempainvapaan tai työelämävalmennuksen jälkeen, halusi hakeutua ammatilliseen koulutukseen tai jos hän oli muuttanut Jyväskylään muualta Suomesta. Palapelin ohjauspalvelut toimivat siis sellaisena alueellisena ohjausyksikkönä, jota Osallisena Suomessa -kehittämissuunnitelmassa (2010, 86–90) tarjotaan kattavan ja pitkäjänteisen ohjauksen toimintamuodoksi.

Palapelin alkukartoitusmallia olisi mahdollista kehittää eteenpäin niin, että siihen liitettäisiin asiakkaan osaamisen tarkempi kartoitus ja tunnistaminen². Nykyisessä mallissa esimerkiksi asiakkaan ammatillista osaamista selvitetään haastattelussa keskustellen ja mahdollisten todistusten perusteella. Osaamisen tunnistaminen toteutuu vain siinä määrin, mikä keskustellen on mahdollista, ja siihen vaikuttavat luonnollisesti maahanmuuttajien yksilölliset erot: se, mitä maahanmuuttaja pystyy tai haluaa haastattelussa kertoa esimerkiksi erityistaitoihin liittyvästä osaamisestaan ja muista vahvuuksistaan³. Osaamisen tunnistaminen olisi tärkeää etenkin, jos asiakkaalla ei ole todistuksia ammattiosaamisestaan tai osaamista on todistusten perusteella vaikea vertailla suomalaisen tai eurooppalaisen ammattitutkintoon. Alkukartoitusmalliin olisi helppo ja luonteva yhdistää asiakkaan osaamisen kartoitusta käytännössä, esimerkiksi työnäyteinä. Silloin kartoitus olisi hyvä järjestää yhteistyössä esimerkiksi ammattioppilaitoksen kanssa. Osaamisen tunnistaminen varhaisessa vaiheessa edistäisi asiakkaan ohjausta kohti työelämää, tuottaisi tietoa täydennyskoulutuksen tarpeesta ja antaisi myös asiakkaalle viestin siitä, että hänen osaamistaan arvostetaan.

Tehokas ja riittävä alkukartoitus – Palapeli2-projektin neuvot hyvän alkukartoituksen järjestämiseen

Palapeli2-projektin alkukartoitusmallin voisi sopia sellaisille alueille, jotka kooltaan ja maahanmuuttoprofiililtaan vastaavat Jyväskylää ja Keski-Suomea. Mallia ei ole kehitetty keskeytymättä jatkuvaksi toiminnaksi, vaan se on kehitetty säännöllisesti tietyin väliajoin toistettavaksi palveluksi. Se palvelee parhaiten kotoutumiskoulutusten opiskelijavalintaa ja ryhmäjakoja. Alkukartoitusmallin

---

² Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvästä alkukartoituksesta. VNa 570/2011 1 §, kohta 1.

³ VNa 570/2011 1 §, kohta 5.

toteuttajaksi sopii Palapelin kaltainen yhtenäinen alkuvaiheen palvelukokonaisuus (alkukartoitus-, kielitetaus- ohjaus- ja neuvontayksikkö), mutta mallia voisi aivan hyvin käyttää esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen järjestäjä, jolta palvelu ostetaan.

Toimintamallin toimivuuden takia on tärkeä huolehtia, että alkukartoituksen aikataulutus suunnitellaan huolellisesti. Alkukartoituksen ajankohdat vuodenkierrossa on suunniteltava toimintaympäristöön sopivaksi niin, että maahanmuuttaja pääsee alkukartoitukseen mahdollisimman pian maahantulon jälkeen mutta ennen kuin alueen kielikoulutukset alkavat, jotta turhilta odotusajoilta vältyttäisiin ja alkukartoituksen tuottama tieto asiakkaan kielitaidosta olisi ajan tasalla silloin, kun koulutusvalintoja tehdään. Alkukartoituksen ajankohtien täytyy olla selvillä tarpeeksi ajoissa (esimerkiksi puoleksi vuodeksi, mielellään vuodeksi eteenpäin), jotta eri viranomaiset voivat vaivattomasti ja luotettavasti ohjata asiakkaitaan alkukartoitukseen. Lisäksi kunkin alkukartoitusjakson aikataulu on laadittava niin, että se on sopiva, vaivaton ja looginen sekä kartoitukseen osallistuvalla maahanmuuttajalle että alkukartoituksen tekijöille.

Palapeli2-projekti järjesti alkukartoituksen kuusi kertaa vuodessa noin 2,5 kuukauden välein. Kaikki alkukartoituksen toimenpiteet ajoitettiin yhden viikon ajanjaksolle. Tämä johtui projektin toimintaympäristöstä: projekti järjesti muuna aikana opetusta ja ohjausta, ja sen vuoksi alkukartoitus on rajattava säännöllisin väliajoin toistuvalla viikon ajalle, jolloin työntekijät keskittyivät kokonaan alkukartoitukseen. Projektin järjestämässä opetuksessa oli etäviikko alkukartoituksen aikana. Tällainen malli sopii myös muille toimijoille, esimerkiksi oppilaitoksille.

Alkukartoituksen alkuinfo on todettu Palapelissä erittäin tärkeäksi: asiakkaan on tiedettävä ennen alkukartoitusta toimenpiteiden tarkoitus ja hänen on saatava tämä tieto omakielisenä. Vaikka asiakas saa tämän tiedon jo työ- ja elinkeinotoimistosta, alkuvaiheessa tiedon määrä on valtava ja kertaus tarpeen. Asiakaan oikeusturvan kannalta on tärkeä tiedottaa, että asiakkaan läsnäolo on pakollista kaikissa hänelle valituissa alkukartoituksen toimenpiteissä. Poissaolo keskeyttää alkukartoituksen ja siirtää sen seuraavaan alkukartoitukseen. Samoin on tärkeä selventää, että alkukartoitus on edellytys kotoutumiskoulutukseen hakemiseen, mutta se ei takaa, että maahanmuuttaja pääsee välittömästi alkukartoituksen jälkeen suosituksen mukaiselle kurssille.

Vaikka alkuinfo tulkitaan, mikä on välttämätöntä, alkuinfossa täytyy silti kiinnittää huomiota käytettyyn kieleen ja määritelmiin. Monet alkukartoitukseen liittyvät termit ovat abstrakteja ja vaikeasti käännettäviä alkaen jo sanoista alkukartoitus ja kotoutumiskoulutus. Määritelmät on avattava ja selitettävä, ja selkeä ja konkreettinen kieli on toimivin ratkaisu.

Lisäksi alkuinfossa on syytä täsmentää, että alkukartoitus ei ole mikään testi, jossa määritellään, kuka on sopiva tai hyvä opiskelija. Kokemusten perusteella monella maahanmuuttajalla on se harhakäsitys, että koulutuksiin pääsevät vain oppimistehtävissä nopeasti etenevät ja kielitesteissä hyvin menestyvät opiskelijat, ja tämä kasaa heille suorituspainetta, jotka saattavat vääristää alkukartoituksen tuloksia. Alkuinfossa on täsmennettävä, että alkukartoituksen tarkoituksena on löytää jokaiselle sopiva kielikurssi ja että sen tarkoituksena ei ole laittaa maahanmuuttajia paremmuusjärjestykseen. Muutenkin alkukartoituksessa on syytä kiinnittää huomiota hyvän ja välittömän ilmapiirin luomiseen, sillä se edistää sekä alkukartoituksen toteuttamista että kotoutumisen alkua: alkukartoitus on kuitenkin monelle maahanmuuttajille yksi ensimmäisistä kosketuksista suomalaisen yhteiskuntaan.

Jos erillistä alkuinfoa ei järjestetä, se ei poista tiedottamisen välttämättömyyttä. Vaikka työ- ja elinkeinotoimisto olisikin vastuussa tiedottamisesta, siellä ei tiedetä kartoittajan käyttämien testausmenetelmien yksityiskohtia. Siksi kartoittajan on varattava haastattelussa aikaa siihen, että hän selittää asiakkaalle lyhyesti käytännön toimenpiteitä ja miksi niitä tehdään.

Alkukartoitusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään, että alkukartoitus järjestetään maahanmuuttajan äidinkielellä tai kielellä, jota maahanmuuttajan voidaan todeta ymmärtävän riittävästi. Palapelin mallissa alkukartoitusta tehdään vain osittain omakielisenä. Opiskeluvalmiuksien kartoitus

tehdään suomeksi, sillä tavoitteena on selvittää juuri suomen oppimisen valmiuksia, ja suomen kielen käyttö on tällöin perusteltua. Matematiikan testi sekä omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen testi on tehty ilman tulkkeja, apuna selkosuomi ja eleet. Testien ohjeistukset on laadittu yhteistyössä suomi toisena kielenä -opettajan kanssa sellaisiksi, että ne ovat mahdollisimman havainnollisia ja yksinkertaisia. Tulkkaus vähentäisi riskiä, että testi epäonnistuu sen vuoksi, ettei testattava ymmärrä testin tarkoitusta ja tehtävänantoa, ja siksi tulkkaus olisi erittäin suositeltavaa etenkin niiden asiakkaiden kohdalla, joiden kirjoitus- ja lukutaitoa ja matemaattisia taitoja voi vähäisen koulutuksen perusteella epäillä heikoksi. Jos testit tehdään suomeksi, ne täytyy uusiksi tulkittuna aina, jos on vähänkään aiheutta epäillä testin epäonnistuneen ymmärtämisiongelmiä ja yhteisen kielen puutteen vuoksi. Testit on mahdollista järjestää haastattelun yhteydessä niin, että voidaan käyttää haastatteluun varattua tulkkausta, mutta silloin asiakkaalle ja tulkille on varattava vastaavasti pitempi aika.

Palapelin alkukartoitusmallissa keskityttiin opiskelutaitojen ja -valmiuksien selvittämiseen,⁴ joka oli kestoltaan laajin yksittäinen toimenpide. Opiskeluvalmiuksien tarkempaan selvittämisen kannattaa alkukartoituksessa panostaa, sillä opiskeluvalmiudet ovat alkuvaiheen kielenopiskelussa tärkein kriteeri sopivan koulutuksen löytämiseksi: alkuvaiheessa on välttämätöntä löytää kielikoulutus, jonka sisältö, menetelmät ja opiskelun etenemisen nopeus (ts. opintopolku) ovat yksilölle sopivia, jotta maahanmuuttaja voisi edetä mahdollisimman nopeasti mutta omien edellytystensä mukaisesti tavoitteeseensa eli kotoutumiseen ja työllistymiseen. Liian nopeasti etenevä kielikoulutus aiheuttaa epäonnistumisen kokemuksia kielenoppimisessa alkuvaiheessa, millä on pitkäkestoisia kielteisiä vaikutuksia kielenoppimiseen ja saattaa aiheuttaa kurssikierteen. Jos asiakas tarvitsee opiskelutaitojen harjaannuttamista, hän tarvitsee hidasta, puhe- ja toimintapainotteista alkuvaiheen kielikoulutusta. Liian hitaasti etenevä kielikoulutus puolestaan turhauttaa ja heikentää motivaatiota; silloin myös hukataan asiakkaan kotoutumisaikaa ja resursseja, joita saatettaisiin tarvita koulutuspolun myöhemmässä vaiheessa esimerkiksi ammatillisen osaamisen kartuttamiseen. Vaikka polkuvaihdokset ovat koulutuksen aikana mahdollisia, alkukartoitus on järjestettävä riittävän tehokkaasti, jotta polkuvaihdoksia ei tarvittaisi heti koulutuksen alussa.

Palapeli2-projektin kokemusten mukaan opiskeluvalmiuksia ei voida selvittää pelkästään taustatietojen perustella, vaikka henkilön koulutuksesta, koulutuksen kestosta, kulttuuritaustasta, kielitaidosta ja kielenopiskelun kokemuksista voidaan tehdä päätelmiä hänen oppimisvalmiuksistaan. Samasta kulttuurista ja samanlaisista taustoista tulleet maahanmuuttajat voivat kuitenkin olla oppimisvalmiuksiltaan täysin erilaisia. Opiskeluvalmiuksien selvittämistä ei voi jättää pelkästään haastattelun varaan eteenkään, jos henkilö ei ole tottunut itsearviointiin. Itsearvioinnin taito vaihtelee yksilöllisesti, eikä voida olettaa, että siihen kykenevät edes kaikki ne maahanmuuttajat, jotka tulevat Suomen koulutusjärjestelmää muistuttavasta koulukulttuurista, puhumattakaan niistä maahanmuuttajista, joilla on vähän koulutusta tai jotka ovat kasvaneet erilaisessa koulukulttuurissa. Tällöin ainoa tapa saada tietoa oppimisvalmiuksista on oppimisen järjestelmällinen havainnointi ja havaintojen kirjaaminen.

Jyväskylän toimintaympäristössä on erittäin tärkeä tehdä tarkka suositus jo alkukartoituksessa, sillä kotoutumiskoulutuksen ryhmäjako ei läheskään aina voida toteuttaa oppilaitoksessa, kuten valtakunnallinen opetussuunnitelma määrittelee. Jyväskylässä on kaksi vakiintunutta kotoutumiskoulutuksen järjestäjää, ja koulutukseen on sisäänottoja neljä kertaa vuodessa. Keski-Suomen työ- ja elinkeinotoimistoon tulee vuodessa noin 200 uutta maahanmuuttaja-asiakasta. Koulutuksen sisäännotot ovat kerralla niin pieniä, että usein samassa oppilaitoksessa aloittaa yhtä aikaa yhdestä kahteen kielitaidoltaan samantasoista ryhmää. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jo työ- ja elinkeinotoimiston koulutusvalinnassa täytyy valita oppilaitokseen etenemistavaltaan tietyt ryhmät.

Esimerkiksi jos toisessa oppilaitoksessa alkaa kaksi ryhmää ja toisessa yksi, jo valintavaiheessa täytyy määritellä, että toisessa oppilaitoksessa alkaa peruspolku ja nopea polku ja toisessa hidas polku. Jos

---

⁴ Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvästä alkukartoituksesta. VNa 570/2011 1 §, tarkentavat toimenpiteet, kohta 4.

oppilaitoksessa aloittaa vain yksi kielitaidoltaan samantasoinen ryhmä, ei ryhmävaihdos ole koulutuksen alettua enää mahdollinen, jos vasta silloin huomataan, että asiakkaan suositus on väärä. Ryhmävaihdokset oppilaitosten välillä ovat mahdollisia, mutta käytännössä hallinnollisesti hankalia; lisäksi ryhmävaihdos oppilaitoksesta toiseen saattaa aiheuttaa turhaa psyykkistä stressiä asiakkaalle varsinkin, kun yhteisen kielen puutteen vuoksi hän ei välttämättä ymmärrä, miksi vaihdos tehdään. Alkukartoituksen täytyy siis tuottaa jo koulutusvalintaa varten riittävän tarkkaa tietoa asiakkaalle sopivasta polusta. Väärät koulutusvalinnat aiheuttavat koulutuksen keskeytyksiä, mikä on suoranaista resurssien hukkaa, ja mikä vaarallisempaa: se voi vaikuttaa musertavasti asiakkaan itseluottamukseen oppijana, heikentää hänen motivaatiota opiskella ja hidastaa kotoutumisprosessia.

Kotoutumislaki säättää eri viranomaisten sekä eri toimenpiteiden ja palvelujen tuottajan tiedoksisaantioikeudesta.⁵ Alkukartoituksen jälkeen on järkevää panostaa kerättyjen tietojen siirtämiseen toimijalta toiselle, jotta kerätyt tiedot hyödyttäisivät mahdollisimman monia. Palapeli2-projektissa kehitetty tiedonsiirtolomake on vastaus juuri tähän tarpeeseen: asiakas itse saa tietoa omasta osaamisestaan ja siitä, millaista koulutusta hänelle suositellaan, ja seuraava kouluttaja ja työ- ja elinkeinotoimisto saavat arvokasta tietoa, jonka perusteella he voivat suunnitella asiakkaalle sopivaa koulutusta ja sen sisältöjä ja menetelmiä ja antaa uraohjausta. Esimerkiksi kouluttajan olisi tärkeää saada tietoa asiakkaan heikosta lukutaidosta, teknisistä opiskelutaidoista tai matematiikan taidoista jo kotoutumiskoulutuksen alussa, jotta asiakasta voidaan auttaa kehittämään näitä taitoja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kotoutumiskoulutusta. Kun kouluttaja saa tietoa asiakkaan koulutuksesta ja työkokemuksesta jo kotoutumiskoulutuksen alussa, hän pystyy ohjaamaan asiakasta urasuunnittelussa jo varhaisessa vaiheessa. Tästä on hyötyä etenkin siinä hyvin yleisessä tilanteessa, että asiakkaalla ja ohjaajalla ei ole yhteistä kieltä eikä kouluttajalla ole käytössään tulkkia.

Tietojen tallentamisessa ja siirtämisessä on kuitenkin otettava huomioon se, että monet alkukartoituksen tulokset kertovat yksilön sen hetkisestä tilanteesta. Tilanne voi muuttua, joten määritelmät eivät saisi jäädä rekistereihin lopullisiksi leimoiksi, jotka määräävät maahanmuuttajan koulutuspolkua pitkään alkukartoituksen jälkeenkin.

Palapeli2-projekti vastasi alkukartoituksen ohella myös muiden kuin vasta maahan tulleiden työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttaja-asiakkaiden kielitaidon testauksesta. Kielitaidon testausta tarvitaan esimerkiksi silloin, kun asiakas on ollut äitiyslomalla tai hoitovapaalla, työkokeilussa tai työsuhteessa tai muuttanut toiselta paikkakunnalta eikä hänen kielitaidostaan ole arvioita edelliseltä asuinpaikkakunnalta. Kielitestit on yleensä järjestetty alkukartoituksen yhteydessä, mutta silloin asiakkaille on yleensä tehty pelkästään suullisen ja kirjallisen kielitaidon testaus (ääneen lukeminen, sanelu, luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen ja puhuminen). Jos asiakkaan kielitaito ja koulutustausta on hyvin vähäinen, ja pelkän kielitestin perusteella ei ole voitu päätellä, sopiiko hänelle hidas polku vai luku- ja kirjoitustaidon koulutus, hänelle on voitu valita myös muita alkukartoituksen toimenpiteitä (opiskeluvalmiuksien havainnointi, omakielinen kirjoittaminen ja lukeminen, matematiikka). Opintopolun valinnassa on voitu hyödyntää myös työ- ja elinkeinotoimiston asiakasrekisterin tietoja asiakkaan edellisistä koulutuksista.

Palapeli2-projektin alkukartoitusmallin ytimenä oli toimiva poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö. Yhteistyötä tehtiin monella tasolla. Ensinnäkin olennaista oli yhteistyö eri viranomaisten ja alkukartoituksen järjestäjän välillä. Erityisesti työ- ja elinkeinotoimiston kotouttamispalvelut ja Palapelin alkukartoittajat tekivät tiivistä yhteistyötä, koska alkukartoitukseen osallistujat olivat työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaita. Yhteistyön vaivattomuuteen vaikutti olennaisesti se, että tahot kuuluivat samaan hallinnonalaan, mikä mahdollisti esimerkiksi yhteisten tietojärjestelmien käytön. Alkukartoituksen tuottamaa tietoa käytettiin suoraan kotoutumissuunnitelmassa, mikä helpotti ja nopeutti suunnitelman tekoa. Prosessista tuli kevyempi myös maahanmuuttajalle, sillä hänen ei tarvinnut toistuvasti selvittää samoja asioita eri tahoille. Yhteistyö ulottui myös käytännön kartoitustyöhön: kotouttamispalvelujen

---

⁵ Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 87 §

asiantuntijat ja kaupungin maahanmuuttajapalvelujen työntekijät toimivat alkukartoituksessa testien ja oppimistuokioiden havainnoijina. Tämä toki vaati heiltä työaikaa, mutta toisaalta havainnointi toi heidän mukaansa uutta näkemystä asiakkaan tilanteeseen ja omaan työhön.

Yhteistyö korostui myös alkukartoituksen toteuttajien kesken. Alkukartoituksessa vaadittiin asiantuntijuutta ja asiantuntijoiden välistä yhteistyötä, vaikka kukin asiantuntija vastasi omasta vastuualueestaan. Palapeli2-projektissa ohjaajan, psykologin ja suomi toisena kielenä -opettajien lisäksi työryhmää kuului myös muita Palapelin projektityöntekijöitä, joiden työpanos alkukartoituksen järjestämisessä oli huomattava niin havaintojen tekemisessä kuin alkukartoituksen käytännön järjestelyissä. Alkukartoituksessa tarvittiin myös koordinaattoria, joka vastasi alkukartoituksen aikatauluista, tehtävänjaosta, kokouksista ja muista yleisistä asioista sekä toimi yhteyshenkilönä. Alkukartoitus aloitettiin suunnittelukokouksella, johon osallistuivat kaikki alkukartoituksen tekijät, ja jossa käytiin läpi tulevan alkukartoitusjakson osa-alueet, aikataulut, ryhmäjaot, kunkin tekijän vastuualueet ja tehtävät sekä muut käytänteet. Toimintamallin kehittämisestä tuli myös huolehtia esimerkiksi palautekokouksella.

Työ- ja elinkeinotoimiston kotouttamispalvelujen palautteen mukaan Palapelin tekemä alkukartoitus oli monella tapaa hyödyllinen maahanmuuttajien ohjauksessa, neuvonnassa ja niiden organisoinnissa. Palapelin alkukartoituksessa maahanmuuttaja-asiakkaasta saatiin selville enemmän, kuin mitä työ- ja elinkeinotoimistossa hakijasta voidaan selvittää lyhyessä haastattelussa. Työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden mukaan opiskeluvaihtoehtojen ja matemaattisten taitojen testaaminen on tarpeen, koska silloin saadaan selville sellaista olennaista tietoa, joka selvästi vaikuttavat asiakkaiden kykyyn suoriutua tarjolla olevasta koulutuksesta. Tarpeeksi perusteellinen alkukartoitus säästää aikaa ja selvästi myös taloudellisia resursseja, kun asiakkaalle voidaan suunnitella tarvittavia tukitoimia tai häntä ei valita vääryyksiin koulutukseen. Koulutusvalinnoissa käsitellään lyhyessä ajassa kymmenien ihmisten tietoja. Työ- ja elinkeinotoimiston valintaryhmä ei voi mitenkään tuntea jokaista hakijaa tai muistaa jokaisesta hakijasta koulutukseen valinnan kannalta olennaisia piirteitä. Tämän vuoksi alkukartoituksen tuottamat selkeät yhteismitalliset testitulokset ja yhteistyö alkukartoittajan kanssa auttoivat tekemään mahdollisimman hyviä valintoja koulutukseen.

Jyväskylän alueella kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten palautteen mukaan Palapeli2-projektin alkukartoitus on tuottanut selkeää, oleellista ja tarpeellista tietoa kotoutumiskoulutusten ryhmävalintaan. Palapeli2-projektiin tekemät suositukset asiakkaalle sopivasta kotoutumiskoulutuksesta ovat pitäneet paikkansa, eikä ryhmävaihtoehtoja ole yleensä tarvittu. Koulutuksen järjestäjät ovat olleet tyytyväisiä erityisesti tiedonsiirtolomakkeeseen, joka antaa kouluttajalle sellaista tietoa asiakkaasta, jota hän ei voi saada koulutuksen alussa mistään muualta.

Lähteet:

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Opetushallitus.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.

Tani, Hanna: Kielo. Materiaalia aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen taidon kartoitukseen ja kehityksen seurantaan. Opetushallitus 2008.

Pöyhönen, Sari – Tarnanen, Mirja – Vehviläinen, Eeva-Maija – Virtanen, Aija – Pihlaja, Lenita: Osallisena Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielientutkimuksen keskus. Suomen kulttuurirahasto. 2010.

Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvästä alkukartoituksesta. VNa 570/2011.

Liitteet:

Liite 1. Hakemus alkukartoitukseen.

Liite 2. Asiakkaan aikataulu.

Liite 3. Kartoittajien aikataulu.

Liite 4. Alkukartoituksen toimenpiteiden valinta.

Liite 5. Haastattelurunko.

Liite 6. Latinalaisten aakkosten lukutesti.

Liite 7. Latinalaisten aakkosten lukutesti, arvioijan lomake.

Liite 8. Suullisen kielitaidon arviointi, arvioijan lomake.

Liite 9. Opiskeluvalmiuksien havainnointi. Oppimistehtävät. Opettajan opas.

Liite 10. Opiskeluvalmiuksien havainnointi. Oppimistehtävät. Asiakkaan materiaali.

Liite 11. Opiskeluvalmiuksien havainnointi. Oppimistehtävät. Kartoittajan havainnointilomake.

Liite 12. Opiskeluvalmiuksien havainnointi. Oppimistehtävät. Kirjallinen testi.

Liite 13. Omakielinen kirjoitus- ja lukutaito. Kieliversiot (17 kpl).

Liite 14. Tiedonsiirtolomake.

Liite 15. Suositus. Kriteerejä etenemistavan eli opintopolun valintaan.

Palapeli2-projekti
HAKEMUS
alkukartoitukseen

Sukunimi _____ Etunimi _____
 Henkilötunnus _____ Sukupuoli: nainen mies
 Osoite _____ Postinumero _____
 Postitoimipaikka _____ Kunta _____
 Puhelin _____ Sähköpostiosoite _____
 Perhetilanne: naimaton naimisissa eronnut leski
 Minulla on lapsia: lasten ikä ja ovatko lapset päiväkodissa/ koulussa _____

Kotimaa _____ Suomeen muuttopäivä _____
 Kotoutumisaika loppuu _____ Oleskelulupa _____

Äidinkieli _____ Muut kielet _____
 Koulutus kotimaassa (montako vuotta? mikä tutkinto?) _____

Ammatti / Työkokemus _____

Osaan suomalaiset kirjaimet (a,b,c,d,e,f...): Osaan En osaa
 Osaan kirjoittaa ja lukea äidinkielelläni: Osaan En osaa

Olen opiskellut suomen kieltä seuraavilla kursseilla (aika, tuntimäärä):

Minä osaan suomea

en ollenkaan vähän kohtalaisesti melko hyvin hyvin
(osaan sanoja esim. kaupassa) (osaan vähän keskustella, esim. pyytää apua kaupassa) (osaan kertoa ajatuksiani ja mielipiteitäni) (selviydyn ilman tulkkia lääkärissä)

Päiväys ja allekirjoitus _____

Toimisto täyttää:

Lisätietoja _____

Osallistunut alkukartoitukseen _____ - _____, 2014

Suositus _____

Alkukartoitus

11. - 13.8.2014

ryhmä 1

nimi _____

maanantai 11.8.	kello 12.15 - 13.15	<u>info</u>
	kello 13.30 - 14.45	<u>suomen kieli KESÄ-LUOKKA</u>
	kello 15.00 - 15.45	<u>omalla kielellä kirjoittaminen, matematiikka KESÄ-LUOKKA</u>
tiistai 12.8.	kello 8.15 - 9.45	<u>suomen kieli KESÄ-LUOKKA</u>
	kello 10.00 - 11.30	<u>suomen kieli KESÄ-LUOKKA</u>
	kello 12.00 -12.45	<u>hakemusten kirjoittaminen</u>
keskiviikko 13.8.	kello 8.15 - 9.30	<u>suomen kielen kirjallinen testi KESÄ-LUOKKA</u>
	kello 10.00 - 12.00	<u>puhe- ja lukutesti</u>
<u>pvm</u>	<u>kello</u>	<u>alkukartoitushaastattelu</u>
perjantai 22.8.	kello 9-12	tiedonsiirtolomakkeen allekirjoitus

Keski-Suomen työ- ja elinkeinotoimisto
Palapeli2-projekti
Väinönkatu 1 B, 2.kerros
050 531 3780 info@palapeli2.fi

JYVÄSKYLÄ

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Aikataulu enintään 38 asiakkaalle

- 0-taso (ryhmät 1 ja 2): 8–12 asiakasta/ryhmä
- suomea jo osaavat (ryhmä 3): enintään 14 asiakasta

maanantai		
8.15-9.30	Alkuinfo	
10.00-11.30	Opiskeluvalmiuksien havainnointi (oppimistehtävät) / 0-taso	
	Ryhmä 1 Opettaja Havainnoija	Ryhmä 2 Opettaja Havainnoija
12.15-14.45	Puhe- ja lukutesti / suomea jo osaavat asiakkaat 5-6 asiakasta, 15-30 min/asiakas	
klo 10.00-15.30 Haastattelut (ryhmä 3: suomea jo osaavat) 4 asiakasta / haastattelija 60 min. + 15 min. /asiakas		

tiistai		
8.15–9.45	Opiskeluvalmiuksien havainnointi (oppimistehtävät) / 0-taso	
	Ryhmä 1 Opettaja Havainnoija	Ryhmä 2 Opettaja Havainnoija
	10.00-15.30 Puhe- ja lukutesti / suomea jo osaavat asiakkaat 7-8 asiakasta 15-30 min/asiakas	10.00-10.45 Omalla kielellä kirjoittaminen ja matematiikka / osalle asiakkaista
		Omalla kielellä kirjoittamisen ja matematiikan arviointi
Haastattelut (ryhmä 3: suomea jo osaavat + ryhmät 1 ja 2: 0-taso) 4 asiakasta / haastattelija 60 min. + 15 min /asiakas		

keskiviikko		
8.15–9.45	Opiskeluvalmiuksien selvittäminen (oppimistehtävät) / 0-taso	
	Ryhmä 1 Opettaja Havainnoija	Ryhmä 2 Opettaja Havainnoija
	10-13.30 Puhe- ja lukutesti ryhmä 1 8-12 asiakasta 10 min/asiakas	
	13.45-15.30 Kirjallisten testien arviointi/A1-A2-taso	
klo 8.15-11.00 A1-A2-tason kirjallinen kielitesti (ryhmä 3)		
klo 10.00-15.30 Haastattelut (ryhmät 1 + 2: 0-taso) 4 asiakasta / haastattelija 60 min + 15 min / asiakas		

Työntekijän aikataulu

torstai				
8.15-9.00	Opiskeluvalmiuksien selvittäminen (kirjallinen testi) / 0-taso		8.15-15.30 Kirjallisten testien arviointi /A1-A2-taso + 0-taso	8.15-15.30 Haastattelut (ryhmät 1 ja 2: 0-taso) 4 asiakasta/haastattelija 60 min + 15 min/asiakas
	Ryhmä 1 Valvoja /sanelija	Ryhmä 1 Valvoja /sanelija		
9.15-13.00	Puhe- ja lukutesti ryhmä 2 8-12 asiakasta 10 min/asiakas			

perjantai		
8.15 (välissä ruokatauko)	Kirjallisten testien arviointi / 0-taso	8.15-12.00 Haastattelut (0-taso) 3 asiakasta / haastattelija 60 min. + 15 min /asiakas
12.30-14.30	12.30-13.30 Havainnot opiskeluvalmiuksista → opiskeluvalmiudet tiedonsiirtolomakkeeseen	
	13.30-15.00 Kielitaitoarviot ja suositukset tiedonsiirtolomakkeeseen	

- Seuraavalla viikolla sovittuna aikana asiakkaat tulevat allekirjoittamaan 3 kpl tiedonsiirtolomaketta
  - o 1 kpl asiakkaalle itselleen
  - o 1 kpl alkukartoittajalle / TE-toimistolle
  - o 1 kpl kouluttajalle

Alkukartoituksen toimenpiteiden valinta

2. Alkuinfo

- kaikille asiakkaille

3. Haastattelu

- kaikille asiakkaille

4. Latinalaisten aakkosten hallinta (kirjoitus- ja lukutaito latinalaisilla aakkosilla)

- kaikille asiakkaille

5. Vaihtoehtoisesti 5a. tai 5b.

5a. Opiskeluvalmiuksien havainnointi

- Tehdään, jos asiakas ei ole esitietojen ja haastattelun perusteella opiskellut eikä oppinut muuten suomea.
- Voidaan jättää tekemättä, jos asiakkaalla on (kieliin liittyvä) korkeakoulututkinto, hän on opiskellut useita vieraita kieliä ja jos hän kykenee itse kertomaan ja analysoimaan omia kielten opiskelun valmiuksiaan haastattelussa. Opiskeluvalmiuksien havainnointia ei kuitenkaan voi jättää haastattelun varaan kaikilta korkeakoulututkinnon suorittaneilta: opiskeluvalmiuksien arvioimiseksi pelkän haastattelun avulla tarvitaan lisäksi useiden kielten opiskelukokemus ja itsearviointitaitoja.

5b. Kielitaidon arviointi

- Tehdään, jos on esitietojen ja haastattelun perusteella suomen kielen taitoa tai opintoja, esimerkiksi paluumuuttajan kieliopinnot Venäjällä tai pitkä työkokemus Suomessa suomenkielisessä ympäristössä. Jos asiakas tarvitsee tämän toimenpiteen, haastattelussa kartoitetaan tarkentavilla kysymyksillä suomen kielen opiskelun kokemuksia ja kielen oppimisen valmiuksia.

6. Omakielinen luku- ja kirjoitustaito

Testataan erillisellä testillä, jos

- asiakas ei esitietojen ja haastattelun perusteella ole suorittanut peruskoulua.
- asiakas on käynyt peruskoulua vain muutaman vuoden (1–7 vuotta).
- peruskoulun käyminen on ollut katkonaista tai puutteellista.
- Voidaan tehdä myös peruskoulun käyneelle, jos haastattelussa herää epäily, että asiakkaan omakielinen luku- ja kirjoitustaito voi olla heikko.

Arvioidaan haastattelussa, jos

- asiakas on käynyt kotimaassaan peruskoulun tai sitä korkeamman koulutuksen. Kartoittaja arvioi asiakkaan koulutuksen perusteella, että asiakas on luku- ja kirjoitustaitoinen omalla kielellään (äidinkielellä tai koulukielellä).

7. Matemaattiset valmiudet (peruslaskutaidot)

Testataan erillisellä testillä, jos

- Asiakas on esitietojen ja haastattelun perusteella käynyt peruskoulun muualla kuin Euroopassa, Pohjois-Amerikassa tai Australiassa.
- Asiakas ei ole suorittanut peruskoulua tai on käynyt peruskoulua vain muutaman vuoden (1–7 vuotta).
- Testi voidaan tehdä myös peruskoulun käyneelle, jos haastattelussa herää epäily, että asiakkaan matemaattiset peruslaskutaidot voivat olla heikkoja.

Arvioidaan haastattelussa, jos

- asiakas on suorittanut lukion tai korkeakouluopintoja, olipa lähtömaa mikä tahansa. Silloin kartoittaja voi arvioida asiakkaan koulutuksen perusteella, että asiakas hallitsee peruslaskutaidot.

Haastattelu

Haastattelun alussa tarpeen tähdentää (ja tarvittaessa haastattelun aikana voi toistaa): Haastattelussa halutaan saada selville, millainen kielikurssi sinulle sopii: nopea, hidas, keskivauhtia etenevä kurssi. Jotkut kysymykset voivat tuntua oudoilta, mutta kysyn niitä vain siksi, että haluan löytää juuri sinulle sopivan kurssin.

PERUSTIEDOT (HENKILÖTIEDOT)

nimi, osoite, puhelinnumero, henkilötunnus
kotimaa, kansalaisuus
ajokortti
äidinkieli, muut kielet
Milloin muutit Suomeen?

KOULUTUS:

Heikko koulutustausta: ei koulutusta tai muutaman vuoden verran koulutusta

Oletko käynyt koulua, montako vuotta, kuukautta? Kuinka monta tuntia koulua oli päivässä? Oliko koulunkäynnissä katkoksia? (Miksi?) (sota- jne. alueet)

Mitä opiskelit koulussa? Oliko oppikirjoja?

Mistä aineista pidit? Missä olit hyvä?

Miten menestyit koulussa? Olitko omasta mielestäsi hyvä, keskitasoa vai heikko koulussa? Jäivätkö asiat helposti mieleen? Jos jossakin aineessa oli ongelmia, mistä se omasta mielestäsi johtui?

Osaatko kirjoittaa ja lukea? Millä kielellä?

Osaatko latinalaiset aakkoset?

Osaatko matematiikkaa? (peruslaskutaidot: plus, miinus, kerto, jako / yhteen-, vähennys, kerto- ja jakolasku)

Osaatko käyttää tietokonetta? Osaatko käyttää Internetiä ja sähköpostia? (Skype, Facebook jne.) Osaatko käyttää tekstinkäsittelyohjelmia tai muita ohjelmia?

Mitä työtä olet tehnyt (myös kotona tehdyt työt, esim. maanviljelys)? Miten opit tekemään työtä (kurssit, kurssien kesto / työssäoppiminen)? Kuinka kauan teit työtä? Piditkö työstä? Miksi?

Mitä osaat tehdä hyvin? Mitä työtä tykkäät tehdä?

Oletko ollut työssä tai työkokeilussa Suomessa? Missä? Kuinka kauan? Mitä teit? Piditkö työstä? Miksi?

Mitä haluat tehdä Suomessa suomen kielen koulutuksen jälkeen? Mitä työtä haluaisit tehdä Suomessa?

Haluatko jatkaa omalla alalla? Minkä ammatin haluaisit/Mitä haluaisit opiskella?

Peruskoulu, lukio, ammattikoulu, korkeakoulu

Kuinka monta vuotta olit peruskoulussa/lukiossa? Missä? Mitä aineita opiskelit?

Onko sinulla ammatillinen koulutus/korkeakoulutus? Missä opiskelit? Kuinka koulutus kauan kesti? Onko sinulla tutkinto/diplomi? (Onko rinnastuspäätös Suomesta?) Sisältyikö opintoihin työharjoittelua?

Jos ei ammatillista koulutusta: Miten opit ammatin? (kurssit, kurssien kesto / työssäoppiminen)

Miten menestyit koulussa? Olitko omasta mielestäsi hyvä, keskitasoa vai heikko koulussa? Mistä aineista pidit? Miksi? Jäivätkö asiat helposti mieleen? Jos jossakin aineessa oli ongelmia, mistä se omasta mielestäsi johtui?

Mitä työtä olet tehnyt kotimaassa/muualla/Suomessa? Kuinka kauan? (Millaisia työtehtäviä työhön kuului?) Piditkö työstä? Miksi?

Oletko ollut työssä tai työkokeilussa Suomessa? Missä? Kuinka kauan? Mitä teit? Piditkö työstä? Miksi?

Mitä haluat tehdä Suomessa suomen kielen koulutuksen jälkeen? Mitä työtä haluaisit tehdä Suomessa?

Haluatko jatkaa omalla alalla? Minkä ammatin haluaisit/Mitä haluaisit opiskella?

Osaatko käyttää tietokonetta? Osaatko käyttää Internetiä ja sähköpostia? (Skype, Facebook jne.) Osaatko käyttää tekstinkäsittelyohjelmia tai muita ohjelmia?

KIELTEN OPISKELU:

Suomen kielen opiskelu

Osaatko suomea?

Oletko opiskellut suomea? (kurssilla/opiskellut itsenäisesti/oppinut muualla)

Oletko ollut kurssilla? Missä? Milloin? Kuinka monta tuntia opiskelua oli päivässä/viikossa?

Miten opiskelit suomea kurssilla? Millaisia tehtäviä (puhetehtävät, kirjall. tehtävät, kuuntelutehtävät) kurssilla oli? Oliko kotitehtäviä? / Miten opiskelit kotona?

Itsenäinen opiskelu: Miten opiskelit itsenäisesti? internetistä – mikä sivusto? kirjasta – mikä kirja? Auttoiko kukaan? Jos olet oppinut suomea muuten, missä ja miten (esim. työssä/perheessä/ystäviltä puhumalla)?

Jos opit puhumalla: Osaatko kirjoittaa suomeksi, mitä osaat kirjoittaa? Ymmärrätkö suomenkielistä tekstiä, millaisia tekstejä ymmärrät?

Missä käytät suomea? Puhutko ystävän/puolison/sukulaisten kanssa? Luetko, mitä? Kuunteletko, mitä?

Miten itse arvioit, mikä taso sinulla on suomen kielessä? Miten paljon osaat/Millaisissa tilanteissa selviät?

Onko suomen kielen opiskelu sinulle helppoa, normaalia vai vaikeaa? Miksi? Mikä on suomen oppimisessa helppoa, mikä vaikeaa?

Miten opit parhaiten suomea? Miten tykkäät opiskella?

Vieraiden kielten opiskelu

Mitä kieliä osaat? Miten ja missä opiskelit (koulussa/kurssilla vai opitko muuten)? Kuinka kauan opiskelit?

Jos opit muuten, missä ja miten (esim. työssä/perheessä/ystäviltä puhumalla)? Jos opit puhumalla, osaatko kirjoittaa sillä kielellä?

Miten arvioisit _____n kielen taitoasi? Osaatko hyvin _____? Osaatko puhua/lukea/kirjoittaa? Jos opiskelit koulussa/kurssilla, millaisia arvosanoja sait?

Oliko _____n opiskelu helppoa, normaalia vai vaikeaa? Miksi? Mikä oli kielen oppimisessa helppoa, mikä vaikeaa?

Miten opit parhaiten vierasta kieltä? Miten tykkäät opiskella?

Lisäksi kaikilta asiakkailta:

Millä kielellä opiskelit peruskoulussa/ammattillisessa koulutuksessa? Onko se sinun äidinkieli? Jos äidinkieli eri kuin koulukieli tai kouluopiskelu osittain eri kielellä kuin äidinkielellä: Mikä kieli on sinulle vahvin kieli, mitä kieltä osaat parhaiten?

Millaisella vauhdilla haluaisit itse opiskella suomen kieltä/uutta kieltä (nopeasti/hitaasti/keskinopeudella = ei nopeasti eikä hitaasti)

Miksi haluat oppia suomea? (*motivaatio*)

PERHE JA ELÄMÄNTILANNE:

Millainen perhe sinulla on? Onko sinulla lapsia? Minkä ikäisiä? Asuuko perheesi Suomessa? Ketä asuu Suomessa ja ketä muualla? Miten pidätte yhteyttä?

Ovatko lapsesi koulussa/päiväkodissa? Mitä puoliso tekee?

Voitko olla kurssilla joka päivä noin 6 tuntia ja tehdä kotitehtävät? Onko sinulla tai perheenjäsenellä (puolisolla/lapsilla) sellaisia sairauksia, jotka vaikuttavat sinun opiskeluusi? (Sinun ei tarvitse kertoa, mitä sairauksia on, mutta onko esim. paljon lääkärikäyntejä tai poissaoloja sairauden takia, täytyykö levätä paljon, onko esim. selkävaivojen takia vaikea istua pitkään, onko usein päänsärkyä jne.) Kuinka monta tuntia päivässä voit opiskella (kurssilla ja kotona)?

Kuinka paljon sinulla on kotitöitä? Kuinka paljon aikaa menee lastenhoitoon? Voiko joku auttaa kotitöissä ja lastenhoidossa?

(Nukutko hyvin? Kuinka monta tuntia yössä nuket? Onko vaikeuksia nukahtaa? Heräiletkö öisin?)

(Muistatko hyvin asioita? Kun olet kaupassa, muistatko, mitä sinun piti ostaa?)

(Miltä elämä Suomessa tuntuu? Mikä tuntuu hyvältä? Mihin on vaikea sopeutua?)

Lukutesti

Kuka teki jonon pihan yli? Se sama, joka meni ulos. Juha kävi tovi sitten ja teki maton. Jos rapu näki omenan, se ei ole meressä. Sami osaa lisätä sipulin pinon alle. Minä en tee koko pataa. Nyt on tosi onni, että joku käveli alas. Mikä tämä katu on? Sen nimi on Löhökuja. Lumi sulii, kun tuli sade. Mari tuli kotiin ja Pasi oli jo kotona. Tulen heti, kun Palapeli on ohi. Kysyn, mitä sinä ryvet? Minä taputan, kun sinä puhut. Tämä on elämäni paras puhe. Mikä olisi hyvä talo? Iso omakotitalo on tilava. Koripallo on vakava laji. Alamäki radan takana oli hikinen.

Laiva tulee satamaan. Laitan sinappia kinkkuun. Ostan tarjouksesta tuoretta lohta. Kassalla myyjä hymyilee ja kysyy: Tuleeko muuta? Hattara sulaa kielen päällä. Jänis loikkaa vuoteen taakse. Jostain kaikuu nuoren miehen ääni. Mennäänkö ralliin ensi kerralla? Älä koskaan käännä tätä hanaa kiinni. Asunnossa haisee pakokaasu. Hankin kirpputorilta kimaltavan viitan. Söin öisin makkaraa ja perunaa. Pallo lensi vahingossa päin äitiä. Asettelen viisi noppaa varovasti siihen viimeisen heiton järjestykseen. Kaunis maltalainen yhteisö suostuu varsin toimivaan palveluun.

Hotellivirkailija villiytyi saatuaan salmiakkia timbuktulaiselta matkailijalta. Hänen oli tarkoitus piipahtaa tupaantuliaisissa myöhemmin ennen nukkumaanmenoa, mutta makeisen tuottama mielihyvä päihdytti matkailualan työntekijän. Jyväskyläläismies oli pakotettu keskeyttämään työtehtävänsä ja hälyttämään sijaisen paikalle tulipalokiireellä. Juuri saamamme tiedon mukaan vastavalmistunut restonomi toipunee elintarvikkeen aiheuttamasta reaktiosta. Tapauksen vuoksi hotellin toimitusjohtaja suunnittelee konvehtien ja muiden makeutettujen nautintoaineiden syömisen kieltämistä työaikana työttömyyden uhalla.

Testattava _____ Arvioija _____ pvm _____

1. HAASTATTELU

A) Vapaa puhe	osaa	ei os.	Huomioita (sujuv. / kompleks. / tarkkuus / avuntarve / apukieli / sanaston laaj. / ilmausten pituus / vakioilm.)
Kerro itsestäsi. Kerro sun perheestä.			
Kerro sun elämästä Suomessa. <i>Mitä olet tehnyt? Mitä teet nyt? (opiskelu / työ / koti / vapaa-aika) Mitä tulevaisuudensuunnitelmia?</i>			
Kerro sun elämästä kotimaassa. <i>kotimaa / työ / opiskelu / koti / vapaa-aika</i>			

Merkitse B-kohtaan, jos käytät A-kohdassa apukysymyksiä.

B) Apukysymykset	osaa	ei os.	vakio-ilm.	vastaa 1-2 sanalla	vapaa puhe	Huomioita
Mikä sun nimi on?						
Mistä maasta sä olet kotoisin?						
Minkä ikäinen/Kuinka vanha sä olet?						
Oletko sä naimisissa?						
Millainen perhe sulla on? (Onko sulla lapsia/siskoja/veljiä?)						
Mitä kieliä sä puhut?						
Kuinka kauan sä olet ollut/asunut Suomessa?						
Miksi sä tulit Suomeen?						
Oletko opiskellut Suomea? Missä? Kuinka kauan?						
Missä sä asut?						
Millainen sun asunto / koti on?						
Mitä sä teet yleensä illalla ja viikonloppuna? Mitä sä harrastat?						
Mikä on sun ammatti?						
Mitä sä haluat tehdä Suomessa? (työ) Mitä sä olet tehnyt Suomessa?						
Huomioita						

2. KUVASTA KERTOMINEN (vain, jos 1. tehtävä melko sujuvasti mutta ei tuotosta kysymykseen Mitä sä teet yleensä illalla ja viikonloppuna)

Tehtävänanto: Tässä on kuvasarja. Kerro kuvista. Millainen on hänen tavallinen päivä? Mitä hän tekee?

osaa	ei os.	Huomioita (sujuvuus / kompleksisuus / tarkkuus / avuntarve / apukieli / sanaston laajuus / ilmausten pituus / vakioilmaukset)

3. TILANTEET (vain, jos 1. tehtävä sujuvasti)

Pisteet: 0 ei tuotosta / täysin epäsopiva vastaus / ei osaa
 1 hyvin niukka tuotos / pääosin ei-ymmärrettävä / osaa vain vähäisessä määrin
 2 osittain ymmärrettävä ja sopiva tuotos / osaa jollakin tavalla tai osittain
 3 tilanteeseen ja tasoon nähden ymmärrettävä ja sopiva tuotos / osaa ja viesti välittyy

EVK-taso/ tehtävän nro	Pisteet	Huomioita

Arviointi. Valitse rastilla sopivat kuvaukset ja ympyröi taitotaso:

Alle	A1.1	A1.2	A1.3	A2.1	A2.2
	Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein.	Osaa kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa	Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään.	Osaa kuvata lähipiiriään muutamain lyhyin lausein.	Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista.
	Vuorovaikutus on puhelumppanin varassa ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin.	Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita.	Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista	Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhelumppanin apua.	Pystyy osall. rut. omaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua tai vältellä joitakin aihepiirejä.
	Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia.	Puheessa on taukoja ja muita katkoksia	Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä	Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia	Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä.
	Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia	Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymm. ongelmia	Ääntäminen voi joskus tuottaa ymm. ongelmia	Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja äänt. virh. voi koitua satunnaisia ymm. ongelmia	Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy.
	Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja	Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia	Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita	Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konj.)	Osaa koht. hyvin tavall. jokapäiv. sanaston ja jonkin verran idiom. ilmaisuja. Osaa useita yksink. ja joitakin vaativampia rak.
	Ei kykene vap. tuotokseen, mutta harvat kaavam. ilm. voivat olla melko virheettömiä	Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä	Alkeellisessakin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä	Hallitsee kaikkein yksinkert. kieliopin alkeellisessa vap. puheessa, mutta virheitä es. yhä paljon perusrakenteissakin	Laajemmassa vapaassa puheessa es. paljon virheitä perusasioissa (esim. aikam.) ja ne voivat haitata ymm.

OPISKELUVALMIUKSIEN HAVAINNOINTI
OPETTAJAN OPAS

- kartoitettavilla 0-kielitaso (ei aiempia suomen kielen opintoja tai muuten hankittua osaamista)
  - kartoitettavat jaettu ryhmiin hakemusten antaman tiedon perusteella
    - o perusteena oletetut oppimisvalmiudet: koulutus, vieraiden kielten taito ja kokemus kielenoppimisesta
    - o 1. ryhmä:
      - (ammatti)koulutustausta
      - vieraiden kielten taito / kokemus vieraiden kielten opiskelusta
    - o 2. ryhmä:
      - vähän koulutusta/koulutus puuttuu/puutteellinen peruskoulutausta
      - vähän kielitaitoa (tai kieli omaksuttu puhumalla)
  - Opiskeluvalmiuksia kartoitetaan 3 oppitunnilla
    - o oppimiskokonaisuuksien aiheet
      1. Esittely (peruskysymykset)
      2. Perhe
      3. Verbintaivutus ja henkilötiedot
    - o yhden kerran kesto 1 h 15 min.
    - o tunnilla opettaja ja 1-2 havainnoijaa
    - o havainnoijien rooli
      - tarkkailevat omilta paikoiltaan, mutta opettajan luvalla saavat kiertää (paritehtävät, itsenäiset tehtävät)
      - havainnoija ei neuvo, ei ohjaa, ei tarkista
      - jos näin tekee, pyydä, että ei neuvo itse, vaan pyydä opettaja paikalle
  - Yksi oppimiskokonaisuus koostuu kolmesta osasta:
    - opetustuokio 20-25 min.
    - pari/ryhmätöitä (suulliset valmiudet) 15-25 min.
    - itsenäisiä tehtäviä (kirjalliset valmiudet, teoreettiset opiskeluvalmiudet) 20-30 min.
  - o tehtävät vaikeutuvat
    - helposta haastavaan
    - aloitetaan helpoimmasta tehtävästä ja sen mukaan, miten oppija selvittää tehtävän, hän jatkaa tehtävien tekoa
  - o kotitehtävät
    - havainnoidaan, miten kykenee opiskelemaan ilman opettajan ohjausta
- opettaja ja havainnoijat kirjaavat omat havainnot oppimisvalmiuksien havaintolomakkeelle
  - o jokaisesta ryhmästä oma vihko (jossa 1 sivun mittainen havaintolomake/oppija)
  - o tunnin jälkeen 15 min aikaa kirjata sen oppitunnin havainnot, siirrä sähköiselle koontilomakkeelle aikataulussa mainittuna aikana (tikkuvuoro)
- luokan järjestäminen
  - o pöydät luokan seinille
  - o tuolit ympyräksi keskelle
  - o itsenäisissä kirjallisissa tehtävissä käännetään tuolit pöydän äärelle
- oppijoille nimitarrat: annetaan oppijalle tunnin alussa

Oppimiskokonaisuus 1

Teema: Tutustuminen, esittely (nimi, kansalaisuus, kotimaa, kieli, Mä olen, Mä puhun)

Lyhyt tutustuminen (5 min.)

- kättelykierros: Mä olen _____. Hei!
- nimilaput rintaan, samalla muistele nimet

Opetustuokio (30 min.)

- o kysymykset:

Mikä sun nimi on?	Mun nimi on <u>Miia</u> .
Mistä maasta sä olet kotoisin?	Mä olen kotoisin <u>Suomesta</u> .
Minkä maalainen sä olet?	Mä olen <u>suomalainen</u> .
Mitä kieltä sä puhut?	Mä puhun <u>suomea</u> .

(Nopeassa ryhmässä voi ottaa myös muita kieliä.)
- o kysymys kerrallaan läpi tehtävävihkosta
  - opettaja kirjoittaa kysymyksen taululle
  - opettaja kysyy kysymyksen oppijoilta vuorotellen ja kirjoittaa vastauksen taululle
  - kun kierros käyty, oppijat kirjoittavat oman vastauksensa tehtävävihkoon
  - siirrytään seuraavaan kysymykseen
- o eri kysymyksissä voidaan vaihdella menetelmiä esim.
  - opettaja kysyy kaikilta, oppija kysyy kysymyksen seuraavalta jne. (muista aikaraja!)
  - voidaan hyödyntää luokassa olevaa karttaa tms.
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: opittavan asian omaksuminen ja soveltaminen, mallista toistaminen, muistiinpanojen tekeminen, keskittyminen (opetukseen)

Parityö

Puhetehtävä 10 min.

- o opettaja kokoaa aiemmat kysymykset ja vastaukset taululle (opiskelijoille malliksi puhetehtävään)
- o parin haastattelu (erillinen lomake)
  1. suullisesti, vastauksia ei kirjoiteta (hidas ryhmä)
  2. valmiit kysymykset paperilla, vastaukset kirjoitetaan (perustaso, nopea)
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: opittavan asian omaksuminen ja soveltaminen, parityöskentelytaidot, puhuminen (sujuvuus), kirjalliset taidot

Lapputehtävä 10 min.

- o Yhdistä oikea kysymys ja vastaus
  - o ensin helpot vastaukset (kysymyssana ja vastaus korostettu punaisella)
  - o kun ensimmäiset valmiit, annetaan toiset, vaativammat vastaukset (ei punaista korostusta). Jos aika loppuu, jätetään vaativammat vastaukset väliin.
- o Opettaja näyttää esimerkillä, mitä tehtävässä tehdään
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: opettavan asian omaksuminen ja soveltaminen, oivaltaminen, parityötaidot

Itsenäinen tehtävä/kirjallinen tehtävä 10-15 min.

- o Tehtävävihkon sivu 2, sivu 3 lisätehtävä.
- o opettaja kiertää ja tarkistaa
  - o osoita virhe (alleiviivaa tms), pyydä korjaamaan, anna aikaa korjata
  - o jos ei osaa korjata, näytä, mistä kohtaa vihkosta löytyy apua, anna aikaa korjata
  - o jos ei osaa korjata sittenkään, näytä oikea vastaus / kerro oikea vastaus

- o tehtävässä 1 riittää yhden sanan vastaus. Tarkkaile, osaako oppija kirjoittaa koko fraasin tai osaako lisätä päätteeseen (esim. Ranskasta). Kirjaa havainnot lomakkeeseen.
- o havainnoijat voivat kiertää, eivät neuvo eivätkä tarkista
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: itsenäinen työskentely, kirjalliset valmiudet, sanakirjan käyttö, opittavan asian omaksuminen ja soveltaminen, oivaltaminen, oman toiminnan korjaaminen (kuinka paljon tarvitsee tukea)

Kotitehtävä

- o tehtävävihkon sivut 4-5
- o Käännöstehtävä kannattaa havainnollistaa näyttämällä sanakirjaa ja kertomalla jokaiselle oppijalle erikseen, millä kielellä hän kirjoittaa

Kirjoita lopuksi taululle seuraavan päivän päivämäärä ja kellonaika, milloin alkukartoitus alkaa.

HUOM! Jos lainaat kynää, kumia, teroitinta: kerää takaisin tunnin lopuksi!

Oppimiskokonaisuus 2

Teema: Perhe (perhesanasto, perheestä kertominen, Mulla on...)

Kaksi aloitustapaa:

Opettaja tarkistaa, onko käännöstehtävä tehty (5 min.)

↓	↘
Jos suurin osa ei ole tehnyt (heikot ryhmät): Opetustuokio 10 min. o monisteen perhesanat läpi taululla tai kuvan avulla piirtoheittimellä (esim. monisteen kuva)	Jos tehty: Suoraan opetustuokioon ↓

Opetustuokio 15 min.

o Kysymykset:	Oletko sä naimisissa?	Joo, mä olen naimisissa. Ei, mä en ole naimisissa.
	Onko sulla lapsia?	Joo, mulla on 1 lapsi /2 lasta. Ei, mulla ei ole lapsia. (Nopeassa ryhmässä myös esim: Mulla on 2 lasta, <u>1 tyttö ja 1 poika</u>)
	Onko sulla siskoja / veljiä / äiti / isää?	Joo, mulla on. Ei ole. (Nopeassa ryhmässä myös esim: Mulla on <u>2 siskoa ja 3 veljeä.</u>)

- o opetusmenetelmiä voidaan vaihdella, esim.
  - kysymys kerrallaan taululle, jokainen opiskelija vastaa
  - opiskelija kysyy kysymyksen seuraavalta jne.
  - perhesanoja otetaan lisää ryhmän tarpeiden ja kysymysten mukaan (esim. tyttöystävä, poikaystävä)
  - muista aikaraja!

- o koontikierron:
  - opettaja tekee mallin taululle:
Mä olen Miia. Mä olen naimisissa. Mulla ei ole lapsia.
(Nopeassa ryhmässä myös: Mulla on mies ja kaksi kissaa.)
  - oppija kerrallaan sanoo samat itsestään
  - kunkin oppijan jälkeen/nopeassa ryhmässä koko kierroksen jälkeen opettaja kysyy hän-muodossa:
Mikä hänen nimi on? Onko hän naimisissa? Onko hänellä lapsia?
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: opetettavan asian omaksuminen ja soveltaminen, keskittyminen, aktiivisuus, mallista toistaminen

Parityö/puhetehtävä 10 min

- o Haastattelu:
  - Mikä sun nimi on?
  - Oletko sä naimisissa?
  - Onko sulla lapsia?
  - Onko sulla...?
- o Katsotaan mallia tehtävävihkosta
- o Huom. eri parit kuin ensimmäisellä tunnilla
- o Nopeassa ryhmässä voidaan vaihtaa paria, jos on aikaa
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: opetettavan asian omaksuminen ja soveltaminen, parityötaidot, puhuminen (sujuvuus)

Opetustuokio 10 min.

- o luetaan kalvon avulla tehtävävihkon teksti s. 6
  - o hidas ryhmä: opettaja lukee ääneen kuva ja puhekupla kerrallaan
  - o perustason ryhmä: opettaja pyytää opiskelijaa lukemaan
  - o nopea ryhmä: opettaja näyttää tekstin kalvolta, tekstiä ei lueta ääneen
- o jokaisen tekstin jälkeen opettaja kysyy: Onko hän naimisissa? Onko hänellä lapsia? (Ovatko hänen lapset tyttöjä vai poikia?) Onko hänellä siskoja tai veljiä?

Itsenäiset tehtävät (25-30 min.)

- o tehtävävihkon tehtävät s. 7-8. Lisätehtävät s. 9-11.
  - o huom. hitaimmille teht. 1,2,3, teht. 4 ei välttämätön
  - o tehtävässä 3-4 riittää yhden sanan vastaus, lauseessa ei haittaa, jos mä-muodossa (kirjaa havainnot lomakkeeseen)
- o opettaja kiertää ja tarkistaa
  - o osoita virhe (alleiviivaa tms), pyydä korjaamaan, anna aikaa korjata
  - o jos ei osaa korjata, näytä, mistä kohtaa vihkosta löytyy apua, anna aikaa korjata
  - o jos ei osaa korjata sittenkään, näytä oikea vastaus / kerro oikea vastaus
- o havainnoijat voivat kiertää, eivät neuvo eivätkä tarkista
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: itsenäinen työskentely, kirjalliset valmiudet, sanakirjan käyttö, opittavan asian omaksuminen ja soveltaminen, oivaltaminen, oman toiminnan korjaaminen (kuinka paljon tarvitsee tukea)

Kotitehtävät

- o tehtävävihkon s. 12

Kirjoita lopuksi taululle seuraavan päivän päivämäärä ja kellonaika, milloin alkukartoitus alkaa.

HUOM! Jos lainaat kynää, kumia, teroitinta: kerää takaisin tunnin lopuksi!

Oppimiskokonaisuus 3

Teema: Persoonapronominit, verbintaivutus ja henkilötiedot

- o Jos opettaja vaihtuu, kierros: Mikä sun nimi on? + nimilaput (5 min.)
- o kotitehtävän tarkistus tehtävävihkon s. 12 kysymys-vastaus (5 min.)
  - Kierrä katsomassa kaikilta. Nopeilla alleviivaa, jos on virheitä. Kirjaa huomiot havaintolomakkeeseen.

Puhetehtävä (10 min.)

- o kaikkien kysymysten kertaus, haastatellaan paria
- o erillinen haastattelulomake (tarvittaessa eri versiot hitaalle/nopealle ryhmälle), apuna kotitehtävä s. 12

Opetustuokio (15 min.)

- o kotitehtävän tarkistus s. 12: persoonapronominit
- o käy läpi eleiden avulla, esimerkkilauseet ryhmästä nimien avulla
- o persoonapronominit ja verbintaivutus olla, puhua
  - tehtävävihkon s. 13
  - verbien esimerkkilauseet ja verbintaivutus läpi
  - melko nopeasti läpi, ei juututa liian monimutkaiseihin esimerkkeihin, vaan melko mekaanisesti (persoona-verbimuoto)
  - HUOM! Hidas ryhmä: jos oppijat eivät heti ymmärrä verbien kääntämistä, ei juututa siihen vaan ohitetaan käännös ja mennään eteenpäin (→ merkitse havaintoihin, että kääntäminen tuottaa vaikeuksia).

Paritehtävä, lapputehtävä (10 min.)

- o Opettaja näyttää esimerkillä, mitä tehtävässä tehdään
- o Yhdistä persoona ja verbi (ensin olla, sitten puhua)
  - hitaalla ryhmällä vähemmän
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: opetettavan asian omaksuminen ja soveltaminen, oivaltaminen, parityötaidot

Itsenäisiä tehtäviä (15-20 min.)

- o tehtävävihkon tehtävät s. 14 (verbintaivutus) ja 15 (henkilötiedot). Lisätehtävät s. 16-18.
- o Huom! Kun oppituntia on kulunut 55 min, siirrytään viimeistään henkilötieto-tehtävään (s.15). (tarvittaessa tuntia venytetään 5 min. eli yht. 65 min.)
- o opettaja kiertää ja tarkistaa
  - o osoita virhe (alleviivaa tms), pyydä korjaamaan, anna aikaa korjata
  - o jos ei osaa korjata, näytä, mistä kohtaa vihkosta löytyy apua, anna aikaa korjata
  - o jos ei osaa korjata sittenkään, näytä oikea vastaus / kerro oikea vastaus
- o havainnoijat voivat kiertää, eivät neuvo eivätkä tarkista
- o tarkkailtavat oppimisvalmiudet: itsenäinen työskentely, kirjalliset valmiudet, sanakirjan käyttö, opittavan asian omaksuminen ja soveltaminen, oivaltaminen, oman toiminnan korjaaminen (kuinka paljon tarvitsee tukea)

Kirjoita lopuksi taululle seuraavan päivän päivämäärä ja kellonaika, milloin kirjallinen testi alkaa.

HUOM! Jos lainaat kynää, kumia, teroitinta: kerää takaisin tunnin lopuksi!

1. PÄIVÄ

Hei!

Mun nimi on Miia.

Mikä sun nimi on?

Mun nimi on _____.

Mä olen kotoisin Suomesta.

Mistä sä olet kotoisin?

Mä olen kotoisin _____.

Mä olen suomalainen.

Minkä maalainen sä olet?

Mä olen _____.

Mä puhun suomea.

Mitä kieltä sä puhut?

Mä puhun _____.

TEHTÄVIÄ

1. Kirjoita vastaus.

Mikä sun nimi on?

_____

Mistä maasta sä olet kotoisin?

_____

Minkä maalainen sä olet?

_____

Mitä kieliä sä puhut?

_____

Puhutko sä suomea?

_____

2. Yhdistä oikea kysymys ja vastaus.

Mikä sun nimi on?

Mä puhun somaliaa.

Mistä maasta sä olet kotoisin?

Mun nimi on Mohamed.

Mitä kieliä sä puhut?

Joo, vähän.

Minkä maalainen sä olet?

Mä olen kotoisin Somaliasta.

Puhutko suomea?

Mä olen somalialainen.

3. Valitse laatikosta oikea sana.

Suomesta

suomea

suomalainen

nimi

Hei! Mun _____ on Heli. Mä olen kotoisin _____.

Mä olen _____. Mä puhun _____, ruotsia ja englantia.

LISÄTEHTÄVÄT**4. Kirjoita oikea kysymys. Ajattele itse, mikä kysymys.**

_____ sun nimi on?	Mun nimi on Jiraporn.
_____ maasta sä olet kotoisin?	Mä olen kotoisin Thaimaasta.
_____ maalainen sä olet?	Mä olen thaimaalainen.
_____ kieliä sä puhut?	Mä puhun thaita ja vähän englantia.

5. Yhdistä kysymys ja vastaus. Kirjoita oikean vastauksen kirjain.

1. Mikä hänen nimi on?	a. Hän puhuu englantia ja ranskaa.
2. Minkä maalainen hän on?	b. Hän on kotoisin Englannista.
3. Mistä maasta hän on kotoisin?	c. Ei, hän ei puhu suomea.
4. Mitä kieliä hän puhuu?	d. Hän on englantilainen.
5. Mikä hänen äidinkieli on?	e. Hänen nimi on Diana.
6. Puhuuko hän suomea?	f. Hänen äidinkieli on englantia.

Kirjoita kirjain.
1. = e
2. = _____
3. = _____
4. = _____
5. = _____
6. = _____

6. Kirjoita puuttuva sana. Ajattele itse, mikä sana.

Terve! Mä _____ Joseph. Mä olen _____ Kongosta.
 _____ olen kongolainen. Mä _____ kongoa ja vähän englantia.

Huomenta! _____ nimi on Sergio. Mä _____ italialainen.
 Mä olen kotoisin _____. Mun äidinkieli _____ italia,
 ja mä puhun myös _____, espanjaa ja suomea.

KOTITEHTÄVÄT

Katso sanat sanakirjasta. **Kirjoita.**

suomi	äidinkieli
Mikä sun nimi on?	_____
Mun nimi on...	_____
Mistä maasta sä olet kotoisin?	_____
Mä olen kotoisin...	_____
Minkä maalainen sä olet?	_____
Mä olen...	_____
Mitä kieliä sä puhut?	_____
Mä puhun...	_____
Puhutko suomea?	_____
Joo, vähän.	_____
En puhu.	_____

 Kirjoita ja puhu suomeksi!

Mä olen _____.

Mä olen kotoisin _____.

Mä olen _____.

Mä puhun _____.

2. PÄIVÄ

Mun perhe

Katso sanat sanakirjasta. Kirjoita.

suomi	äidinkieli
perhe	_____
vaimo	_____
mies	_____
lapsi	_____
tyttö	_____
poika	_____
äiti	_____
isä	_____
sisko	_____
veli	_____
naimisissa	_____

Oletko sä naimisissa?

Joo, mä olen naimisissa.

Ei, mä en ole naimisissa.

Onko sulla lapsia?

Joo, mulla on yksi lapsi.

Joo, mulla on kaksi lasta.

Ei, mulla ei ole lapsia.

Onko sulla { siskoja?

Joo, mulla on.

{ veljiä?

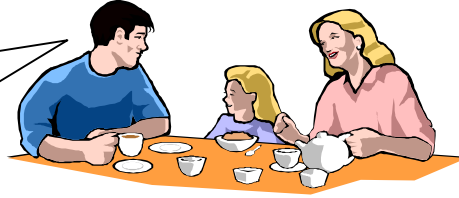
Ei ole.

Mun perhe

Mä olen naimisissa.

Mulla on yksi lapsi, tyttö.

Mä olen naimisissa.

Mulla on kaksi lasta, poika ja tyttö.

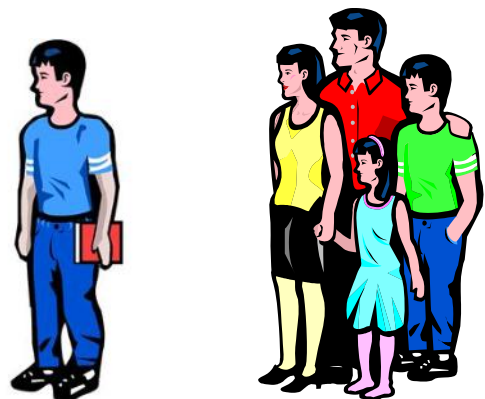
Mä olen naimisissa.

Mulla ei ole lapsia.

Mä en ole naimisissa.

Mulla on äiti, isä, sisko ja veli.

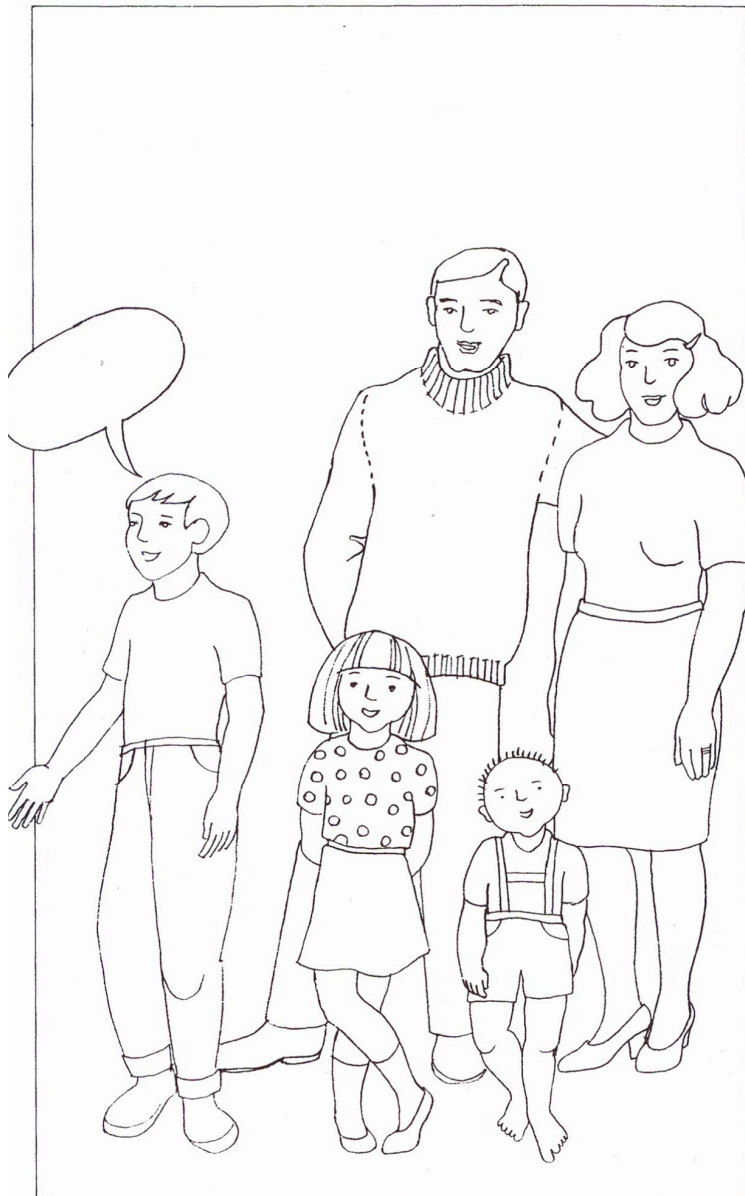

TEHTÄVIÄ

1. Kirjoita sana kuvan viereen.

~~äiti~~	isä	vaimo	mies	lapsi	lapsi	lapsi
	poika	poika	tyttö	sisko	veli	veli

PERHE

äiti

2. Kirjoita.

Mikä sun nimi on?

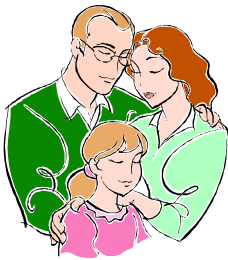
Oletko sä naimisissa?

Onko sulla lapsia?

---

3. Lue ja kirjoita.

Hei! Mä olen Jaana.

Mä olen naimisissa.

Mulla on yksi lapsi, tyttö.

Mikä hänen nimi on?

Onko hän naimisissa?

Onko hänellä lapsia?

---

4. Lue ja kirjoita.

Hei! Mä olen Tiina.

Mä en ole naimisissa.

Mulla ei ole lapsia.

Mulla on äiti, isä ja yksi sisko.

Mikä hänen nimi on?

Onko hän naimisissa?

Onko hänellä lapsia?

Onko hänellä siskoja tai veljiä?

LISÄTEHTÄVÄT

5. Lue ja kirjoita.

Hei! Mä olen Shakir.

Mä olen naimisissa.

Mulla on vaimo ja kaksi lasta, kaksi tyttöä.

Me asumme Suomessa,

mutta me olemme kotoisin Intiasta.

Mun äidinkieli on hindi,

ja mä puhun myös englantia ja suomea.

Mulla on iso perhe: äiti, isä, 5 siskoa ja 2 veljeä.

He asuvat Intiassa.

Yksi veli asuu New Yorkissa, Amerikassa.

Mikä hänen nimi on?

Onko hän naimisissa?

Onko hänellä lapsia?

Mistä maasta hän on kotoisin?

Mitä kieliä hän puhuu?

Onko hänellä siskoja tai veljiä?

Missä hänen perhe asuu?

LISÄTEHTÄVÄT

6. Kirjoita teksti itsestäsi. Mä olen... Mä puhun... Mulla on...

Mä ja mun perhe

---

7. Kirjoita teksti kuvasta. Mitä nainen sanoo hänen perheestä?

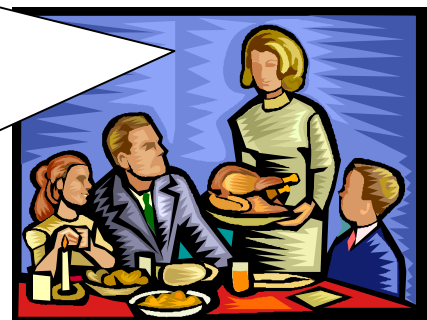

LISÄTEHTÄVÄT

Lue.

<p>Mä olen... Mä olen <u>Ali</u>. Mä olen <u>kotoisin Marokosta</u>. Mä olen <u>marokkolainen</u>. Mä olen <u>naimisissa</u>.</p>		<p>Mulla on... Mulla on <u>vaimo</u>. Mulla on <u>1 veli</u>. Mulla on <u>3 siskoa</u>. Mulla on <u>äiti ja isä</u>.</p>
--	---	---

Valitse laatikosta oikea sana.

naimisissa	mies	~~Anna~~	kotoisin Suomesta
kitara		suomalainen	lapsi
<p>Mä olen... Mä olen <u>Anna</u>. Mä olen _____. Mä olen _____. Mä olen _____.</p>		<p>Mulla on... Mulla on _____. Mulla on _____. Mulla on _____.</p>	

Kirjoita itsestäsi.

Mä olen _____.

Mulla on _____.

Mä olen _____.

Mulla on _____.

Mä olen _____.

Mulla on _____.

Mä olen _____.

Mulla on _____.

Mä olen _____.

Mulla on _____.

KOTITEHTÄVÄT

Kirjoita vastaus.

Mikä sun nimi on?

Mistä maasta sä olet kotoisin?

Minkä maalainen sä olet?

Mitä kieltä sä puhut?

Oletko sä naimisissa?

Onko sulla lapsia?

Onko sulla siskoja?

Onko sulla veljiä?

Katso sanat sanakirjasta. Kirjoita.

suomi	äidinkieli
minä	<hr/>
sinä	<hr/>
hän	<hr/>
me	<hr/>
te	<hr/>
he	<hr/>

Katso sanat sanakirjasta. Kirjoita.

suomi	äidinkieli
olla	<hr/>
puhua	<hr/>

3. PÄIVÄ

Mikä sun nimi on?

Mun nimi on Miia.

Minkä maalainen sä olet?

Mä olen suomalainen.

Onko sulla lapsia?

Mulla ei ole lapsia.

OLLA

minä = mä olen

sinä = sä olet

hän on

me olemme

te olette

he ovat

Mitä kieltä sä puhut?

Mä puhun suomea.

Puhutko sä englantia?

En puhu.

PUHUA

minä = mä puhun

sinä = sä puhut

hän puhuu

me puhumme

te puhutte

he puhuvat

Kirjoita.

olla	puhua
minä = mä _____	minä = mä _____
sinä = sä _____	sinä = sä _____
hän _____	hän _____
me _____	me _____
te _____	te _____
he _____	he _____

TEHTÄVIÄ

1. Kirjoita *olen, olet, on, olemme, olette tai ovat*.

Hei! Minä _____ Miia Mikkonen.

Sinä _____ Maria.

Me _____ nyt Palapelissä.

Hän _____ Abdullah ja hän _____ Mohammed.

He _____ kotoisin Somaliasta.

Mikä sun nimi _____?

Mulla _____ poika.

2. Kirjoita *puhun, puhut, puhuu, puhumme, puhutte tai puhuvat*.

Sinä _____ somaliaa.

Minä _____ englantia.

Me _____ vähän suomea.

Te _____ venäjää.

He _____ myös venäjää.

Mohammed _____ arabiaa.

3. Valitse laatikosta oikea sana.

olen	olet	on	on	ovat
	puhuu	puhutte	puhuvat	

Sinä _____ kotoisin Thaimaasta.

Hän _____ kotoisin Amerikasta.

Te _____ suomea.

He _____ kotoisin Englannista ja he _____ englantia.

Minä _____ naimisissa. Mun mies _____ suomalainen.

Hän _____ suomea ja englantia.

4. Kirjoita.

HENKILÖTIEDOT

Etunimi: _____

Sukunimi: _____

Kansalaisuus: _____

Kotimaa: _____

Osoite: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

Mikä sun sukunimi } on?
osoite }
puhelinnumero }

Numerot

1	yksi	6	kuusi
2	kaksi	7	seitsemän
3	kolme	8	kahdeksan
4	neljä	9	yhdeksän
5	viisi	10	kymmenen

LISÄTEHTÄVÄT

5. Kirjoita olla tai puhua. Kirjoita oikea persoona.

Hei! Minä _____ Paula. Minä _____ naimisissa. Minä _____ suomea, ruotsia ja englantia. Mulla _____ neljä lasta.

Hän _____ Anu. Hän _____ suomalainen. Hän _____ hyvin englantia ja venäjää.

Me _____ kotoisin Ranskasta ja me _____ ranskaa. Sinä _____ myös venäjää ja minä _____ myös englantia.

Te _____ Natalia ja Svetlana. Te _____ venäjää, koska te _____ venäläisiä.

Ahmed ja Mohammed _____ Marokosta. He _____ arabiaa.

6. Kirjoita olla tai puhua. Kirjoita oikea persoona.

Terve! Mä _____ Miia Mikkonen. Minun äidinkieli _____ suomi.
Minä _____ myös englantia ja ruotsia, mutta mä en _____ ranskaa. Mä _____ naimisissa, mutta mulla ei _____ lapsia.
Mulla _____ neljä siskoa ja kaksi kissaa.

Mikä sun äidinkieli _____? Mun äidinkieli _____ venäjä.
_____ sä suomea? Joo, mä _____ vähän suomea.
_____ sä naimisissa? Ei, mä en ole naimisissa.

LISÄTEHTÄVÄT

Lue teksti ja kirjoita henkilötiedot.

Henkilötiedot

Etunimi: _____

Sukunimi: _____

Kansalaisuus: _____

Äidinkieli: _____

Muut kielet: _____

Kotimaa: _____

Osoite: _____

Postinumero: _____

Postitoimipaikka: _____

Sähköposti: _____

Sosiaaliturvatunnus: _____

Ikä: 28

Hei!
Mä oon Mariko.

Mun etunimi on Mariko ja mun sukunimi on Asai. Mä olen kotoisin Japanista ja mä olen japanilainen. Mun äidinkieli on japani ja puhun myös hyvin englantia.

Mä asun nyt Jyväskylässä. Minun osoite on Syöttäjänkatu 1 a 1. Minun postinumero on 40520. Minun puhelinnumero on 0400 5892 354. Mulla ei ole sähköpostia.

Mun sosiaaliturvatunnus on 150185-123E. Mä olen 28 vuotta.

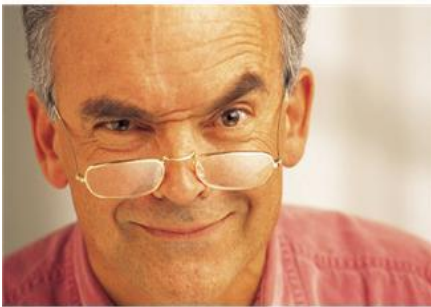
LISÄTEHTÄVÄT

Lue henkilötiedot.

Henkilötiedot

Etunimi: Jack

Sukunimi: Smith

Kansalaisuus: amerikkalainen

Kotimaa: USA

Äidinkieli: englantia

Muut kielet: vähän suomea

Ikä: 67

Osoite: Puolukkatie 4 b 15

Postinumero: 00130

Postitoimipaikka: Helsinki

Puhelinnumero: 045 587 6907

Ympyröi oikea vaihtoehto (a, b tai c).

1. Hänen sukunimi on

a) Jack

b) Smith

c) USA

2. Jack puhuu

a) englantia

b) suomea

c) englantia ja suomea

Kirjoita oikea sana.

Mun _____ on Jack ja mun _____ on Smith.

Mä olen kotoisin Amerikasta eli mä olen _____.

Englanti on mun _____.

Mä asun Helsingissä. Mun _____ on Puolukkatie 4 b 15.

Mun _____ on 045 587 6907. Mä olen _____ vuotta.

								Testattavan nimi	Palapeli2 Alkukartoitus OPISKELUVALMIUKSIEN HAVAINNOINTI	Ryhmä _____ Aika (pvm, klo) _____ Havainnoija _____	Merkintätavat + ei hallitse tai heikot valmiudet - ei hallitse perusteet tai hallitsee osittain OK hallitsee perusteet tai hallitsee osittain
								Oivaltaminen (kuinka nopeasti ymmärtää opetetut asiat)			
								Soveltaminen (pystyykö sovelt. opittua erilaisissa tehtävissä)			
								Yksilöohjauksen ja korjaavan palautteen tarve			
								Aktiivisuus (osallistuminen)			
								Keskittyminen (opetus, tehtävät)			
								Kääntäminen ja sanakirjan käyttö			
								Muistiinpanojen tekeminen			
								Parityöt			
								Itsenäinen työskentely			
								Eri tehtävätyyppien tunteminen			
								Tuntitehtävät			
								Suomen taito (sanasto ja fraasit)			
								Muuta			

Nimi _____

Pisteet ____/25

SANELU

1. Kuuntele ja ympyröi.

esimerkki:			
tu	ku	lu	mu

1. sa ka ta ma
2. pa pu po pe
3. kos kot kou kol
4. pai pau paa pie
5. takki tatti tappi talli

/5

2. Kuuntele ja kirjoita.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

/20

Nimi _____

Pisteet ____/40

SANASTO JA RAKENNE

1. Kirjoita vastaus.

Mikä sun nimi on? _____

Mistä maasta sä olet kotoisin? _____

Mitä kieliä sä puhut? _____

Oletko sä naimisissa? _____

Onko sulla lapsia? _____

/10

2. Kirjoita sinun henkilötiedot.

Etunimi:	
Sukunimi:	
Osoite:	
Puhelinnumero:	
Äidinkieli:	

/5

3. Kirjoita *olla* tai *puhua*.

Hei! Minä _____ Eija. Mulla _____ kolme lasta.

Mä _____ suomalainen. Minkä maalainen sä _____?

Mitä kieltä te _____? Me _____ suomea.

Hän _____ englantilainen ja hän _____ myös englantia.

Abdullah ja Mohammed _____ somaliaa, koska he
_____ kotoisin Somaliasta.

/10

4. Kirjoita sana kuvan viereen.

äiti	isä	vaimo	mies	lapsi
lapsi	poika	tyttö	sisko	veli

/5

5. Valitse laatikosta oikea sana ja kirjoita.

naimisissa	hän	ammatti	osoite	perhe	hänellä
mä	kotoisin	lapsia	puhelinnumero	puhutko	

_____ Mä _____ olen Ahmed. Mä en ole _____. Mulla on pieni _____: äiti, isä ja yksi sisko. Mun _____ on Kauppakatu 7 a 15 ja mun _____ on 040 6872 3415. _____ sä englantia? En puhu.

Tässä on Matti. _____ on mun hyvä ystävä.

Hän on _____ Suomesta. Hänen _____ on poliisi. Onko hänellä _____? Joo, _____ on 2 lasta.

/10

Nimi _____

Pisteet ____/8

TEKSTINYMMÄRTÄMINEN

1. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin.

Moi!

Mä olen Kalle ja olen saksalainen. Mä asun Suomessa, Jyväskylässä. Jyväskylä on melko pieni ja kiva kaupunki.

Mä olen naimisissa, minun vaimo on suomalainen. Hänen nimi on Anna. Anna työskentelee sairaalassa laboranttina.

Minä olen nyt kurssilla, opiskelen suomea. Minulla on jo uusia kavereita. Kaikki on siis hyvin!

1. Mistä Kalle on kotoisin? _____
2. Missä Kalle nyt asuu? _____
3. Kuka on Anna? _____
4. Missä hän on töissä? _____
5. Mitä Kalle tekee? _____
6. Mitä hänelle kuuluu? _____

/6

2. Lue teksti. Ympyröi 1 vastaus (a, b tai c).

Hei Maria!

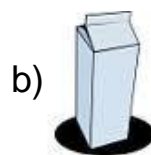
Mene kauppaan ja osta kalaa ja juustoa.

Tänään on lauantai ja kauppa menee kiinni jo kello 16.00.

Minä tulen kotiin myöhään, ehkä kello 19!

Terveisin äiti

1. Mitä Maria ostaa kaupasta?

2. Milloin äiti tulee kotiin?

a) aamulla

b) päivällä

c) illalla

/2

OMAKIELINEN KIRJOITUS- JA LUKUTAITO
Äidinkielen luku- ja kirjoitusvalmiuksien kartoitus

Välineet: Lomake, lyijykynä ja pyyhekumi.

Kuvaus: Kartoitus tapahtuu valmiilla lomakkeella, jossa on omakielinen tehtävänanto. Tehtävänanto ohjaa maahanmuuttajaa kirjoittamaan vapaasti itsestään, perheestään, elämästään Suomessa ja kotimaassaan.

Ohjeita: Tehtävän tekoa ohjaa ja havainnoi 1–2 ohjaajaa. Havainnot merkitään valmiille havaintolomakkeelle.

Aikaa kirjoitelman kirjoittamiseen on 15 minuuttia.

Maahanmuuttaja voi halutessaan käyttää myös jotakin muuta vahvaa kieltä kuin äidinkieltään. Jos hän on käynyt koulunsa jollakin muulla kielellä kuin äidinkielellään, koulukieli on kirjallisessa viestinnässä vahvempi kuin äidinkieli.

Tehtävän ohjaajan on varattava ylimääräisiä lomakkeita tehtävän tekoa varten, koska testattava ohjeistetaan kirjoittamaan parhaiten osaamallaan kielellä. Havainnointilomakkeeseen tulee tällöin laittaa merkintä tästä. Havainnointilomakkeeseen on merkitty etukäteen alkukartoituksen hakemuslomakkeessa mainitut äidinkieli ja koulukieli.

Havainnoitavia asioita:

- Miten testattava lukee tehtävänannon ja ymmärtääkö sen.
- Miten nopeasti testattava ryhtyy kirjoittamaan.
- Voidaanko olettaa, että testattava vastaa vain annettuihin esimerkkikysymyksiin (esim. numeroi vastaukset) vai tuottaako tekstiä vapaasti.
- Kysyykö testattava tarkennusta tai apua tehtävään ohjaajilta tai muilta testattavilta.
- Kiinnittääkö testattava muiden toimintaan huomiota.
- Onko testattava hidas tai nopea kirjoittamaan.
- Onko kirjoittaminen sujuvaa.
- Tuottaako lukeminen tai kirjoittaminen testattavalle vaikeuksia. Millaisia?
- Kirjoittaako testattava paperin kääntöpuolelle.
- Pyritään havainnoimaan vain sitä miten testattava toimii ja mitä hän tekee – vältetään päätelmiä.

Muuta: Tehtävän analysoija mm. laskee kirjoitelmasta rivimäärän (tekstin pituus), katsoo käsialaa (siisti/koko) ja kappalejako.

Kieliversiot:	albania	portugali
	arabia	ranska
	burma	swahlili
	englanti	thai
	espanja	turkki
	italia	venäjä
	kiina	viro
	kurdi	
	mon	
	persia	

TE-palvelut
tjänster | services

TIEDONSIIRTOLOMAKE

Nimi	Syntymäaika	Kotimaa	Suomeen muutto
SUOSITUS Lähtötaso _____ Etenemistapa kotoutumiskoulutuksessa ☐ nopea ☐ perus ☐ hidas Lisätietoja: Luku- ja kirjoitustaidon koulutus ☐ ABC1 ☐ ABC2	Ammatti	Aidinkieli	Muu kielitaito
	Työkokemus		Koulutus
	Osallistunut alkukartoitukseen		Ammatti- tai koulustavoite
	Osallistunut suomen kielen kursseille		

SUOMEN KIELEN TAITO

Puhuminen _____ Kirjoittaminen _____ Luetun ymmärtäminen _____ Kuullun ymmärtäminen _____ Lukee ääneen latinalaisilla aakkosilla ☐ hyvin ☐ kohtalaisesti ☐ heikosti	Lisätietoja <i>Tarvitsee kirjain-äännevastaavuuden vahvistamista. Tarvitsee sanatason lukusujuvuuden harjoittelua. Tarvitsee lausetason lukusujuvuuden harjoittelua. Tarvitsee sana- ja lausetason lukusujuvuuden harjoittelua. Semilukutaitoinen. Luku- ja kirjoitustaidoton latinalaisilla aakkosilla. Primaarilukutaidoton. Sekundaarilukutaitoinen. Tunnistaa yksittäisten kirjainten äännevastaavuuden, Lukee lyhyitä konsonantti-vokaali-tavuja, mutta ei sanoja. Tunnistaa muutaman tutun sanan sanahahmon. Osaa kopioida latinalaisia aakkosia sujuvasti / kohtalaisesti / hitaasti, ei osaa kopioida latinalaisia aakkosia.</i>
---	--

OPISKELUVALMIUDET

Opiskeluvalmiudet ☐ nopea ☐ perus ☐ hidas Tekniset opiskelutaidot ☐ hyvät opiskelutaidot ☐ tarvitsee opiskelutaitojen kehittämistä ☐ tarvitsee paljon opiskelutaitojen kehittämistä	Lisätietoja <i>Oma ilmoitus. Arvio tehty asiakkaan koulutuksen perusteella. Oma ilmoitus nopea, alkukartoittajan arvio asiakkaan koulutuksen perusteella perus. Oma ilmoitus perus, alkukartoittajan arvio asiakkaan koulutuksen perusteella hidas. Tarvitsee kehittämistä seuraavissa osa-alueissa: eri työskentelytapojen ja tehtävätyyppien tuntemus, pari- ja ryhmätöitä, itseohjautuvuus ja itsenäisen työskentelyn taidot, muistiinpanojen tekeminen, kääntäminen ja sanakirjan käyttö.</i>
--	--

KIRJOITTAMINEN OMALLA KIELELLÄ

☐ osaa kirjoittaa ☐ ei osaa kirjoittaa <i>kieli:</i> _____	Lisätietoja <i>Oma ilmoitus. Arvio tehty asiakkaan koulutuksen perusteella. Niukka tuotos. Runsas tuotos.</i>
---	--

MATEMAATTISET VALMIUDET

☐ osaa matematiikan peruslaskutoimitukset ☐ osaa heikosti matematiikan peruslaskutoimitukset ☐ ei osaa peruslaskutoimituksia	Lisätietoja <i>Oma ilmoitus. Arvio tehty asiakkaan koulutuksen perusteella. Ei osaa kerto- ja jakolaskua.</i>
---	--

Annan luvan yllä olevan henkilökohtaisen tiedon siirtämiseen seuraavalle kouluttajalle.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

HENKILÖTIEDOT**Nimi** – asiakkaan nimi kokonaisuudessaan (sukunimi etunimi).**Syntymäaika** – asiakkaan syntymäaika muodossa pp.kk.vvvv.**Kotimaa** – asiakkaan kotimaa.**Suomeen muutto** – kuukausi ja vuosi muodossa kk/vvvv.**Ammatti** – asiakkaan ammatti kotimaassa. Asiakkaalla on koulutus tähän ammattiin tai ammatti on kirjattu Työ- ja elinkeinotoimiston asiakasrekisteriin.**Äidinkieli** – asiakkaan äidinkieli eli kieli, jota hän on käyttänyt kotona.**Muu kielitaito** – muut asiakkaan osaamat kielet asiakkaan oman ilmoituksen perusteella. Ilmoitetaan kielet, joita asiakas ymmärtää tulkin välityksellä.**Työkokemus** – tärkeimmät työkokemukset (työtehtävä/ammattinimike, työn kesto).**Koulutus** – koulutus kotimaassa (yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, kesto), maininta katkonaisuudesta.**Osallistunut alkukartoitukseen** – ajankohta, jolloin asiakas on osallistunut alkukartoitukseen.**Ammatti- tai koulutustavoite** – asiakkaan ilmoittama ammatti- tai koulutustavoite.**Osallistunut suomen kielen kursseille** – tiedot suomen kielen kursseista, jotka asiakas on suorittanut (kurssin nimi/taso sekä kurssin kesto ja suorittamisen ajankohta).**URA** – Työ- ja elinkeinotoimiston asiakasrekisteri.**SUOSITUS****Lähtötaso** – asiakkaan suomen kielen lähtötaso Eurooppalaisen viitekehyksen mukaan.**Etenemistapa kotoutumiskoulutuksessa** – ensisijaisesti suositeltava opintopolku (nopea, perus- tai hidas polku).**Lisätietoja** – maininta, jos myös jokin muu etenemistapa sopii (esim. *myös toiminnallinen koulutus sopiva*.)

Jos etenemistapa on peruspolku, lisätietoja-kohdassa myös tieto asiakkaalle sopivasta peruspolun sisäisestä ryhmästä:

perus-nopea – peruspolku, nopeampi ryhmä*perus-hidas* – peruspolku, hitaampi ryhmä**Luku- ja kirjoitustaidon koulutus** – täytetään, jos asiakasta suositellaan luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen. ABC1 (luku- ja kirjoitustaidon alkeiskurssi primaarilukutaidottomille ja sekundaarilukutaitoisille) ABC2 (luku- ja kirjoitustaidon jatkokurssi esim. semilukutaitoisille).**SUOMEN KIELEN TAITO****Puhuminen** – arvio asiakkaan suomen kielen puhumisen tasosta Eurooppalaisen viitekehyksen mukaan.**Kirjoittaminen** – arvio asiakkaan suomen kielen kirjoittamisen tasosta Eurooppalaisen viitekehyksen mukaan.**Luetun ymmärtäminen** – arvio asiakkaan suomen kielen luetun ymmärtämisen tasosta Eurooppalaisen viitekehyksen mukaan.**Lukee ääneen latinalaisilla aakkosilla** – arvio asiakkaan taidosta lukea ääneen latinalaisia aakkosia.*Hyvin:* Asiakas tuntee latinalaiset aakkoset, lukee ääneen melko sujuvasti, korjaa ääntämisvirheitä itse, katkokset ja tauot vähäisiä ja lyhyitä.*Kohtalaisesti:* Asiakas tuntee latinalaiset aakkoset melko hyvin, äänne-kirjainvastaavuudessa on horjuntaa (diftongit, konsyhtymät, kestit), katkoksia ja taukoja esiintyy, lukeminen voi olla hidasta.*Heikosti:* Latinalaisten aakkosten tunnistamisessa on puutteita, äänne-kirjainvastaavuudessa on horjuntaa, katkokset ja tauot ovat hyvin ilmeisiä.**Lisätietoja** – mainitaan, onko arvio tehty *alkukartoituksen vai suomen kielen alkeiskurssin perusteella*.Tarvittaessa eritellään tuen tarve: *tarvitsee kirjain-äännevastaavuuden vahvistamista, tarvitsee sanaston / lausetason lukusujuvuuden harjoittelua, semilukutaitoinen.*Mainitaan, jos luku- ja kirjoitustaidon latinalaisilla aakkosilla, tarvittaessa lisätietoja: *primaarilukutaidoton / sekundaarilukutaitoinen, tunnistaa yksittäisten kirjainten äännevastaavuuden, lukee lyhyitä konsonantti-vokaali-tavuja, mutta ei sanoja, tunnistaa muutaman tutun sanan sanahahmon.*Tarvittaessa mekaaninen kirjoitustaito (primaarilukutaidottomille, sekundaari- ja semilukutaitoisille): *osaa kopioida latinalaisia aakkosia sujuvasti / kohtalaisesti /**hitaasti, ei osaa kopioida latinalaisia aakkosia.***OPISKELUVALMIUDET**

Opiskeluvalmiuksia on arvioitu havainnoimalla suomen kielen oppimista erilaisissa oppimistehtävissä (omaksumisnopeus, analyttisyys, kyky soveltaa, korjaavan palautteen tarve, kyky korjata omaa toimintaa ja keskittyminen) ja/tai henkilökohtaisessa haastattelussa, jolloin asiakas on itse arvioinut omia opiskeluvalmiuksiaan ja/tai alkukartoittaja on tehnyt arvion asiakkaan koulutuksen perusteella.

Opiskeluvalmiudet – arvio asiakkaan opiskeluvalmiuksista.*Hidas:* Asiakkaalla on heikot opiskeluvalmiudet ja hän tarvitsee paljon tukea opiskeluvalmiuksien kehittämisessä.*Verran:* Asiakkaalla on perusopiskelutaidot, mutta hän tarvitsee jonkin verran tukea opiskeluvalmiuksien kehittämisessä.*Nopea:* Asiakkaalla on hyvät opiskeluvalmiudet eikä hän tarvitse juurikaan tukea opiskeluvalmiuksien kehittämisessä.**Tekniset opiskelutaidot** – eri työskentelytapojen ja tehtävyyppien tuntemus, pari- ja ryhmätyötaitot, itseohjautuvuus ja itsenäinen työskentely, muistiinpanojen tekeminen, kääntäminen ja sanakirjan käyttö.*Hyvät opiskelutaidot:* Asiakkaalla on kehittyneet opiskelutaidot eikä hän tarvitse tukea niiden kehittämisessä.*Tarvitsee opiskelutaitojen kehittämistä:* Asiakkaalla on perusopiskelutaidot, mutta hän tarvitsee tukea niiden kehittämisessä.*Tarvitsee paljon opiskelutaitojen kehittämistä:* Asiakkaalla on heikot tai puutteelliset opiskelutaidot ja hän tarvitsee paljon tukea niiden kehittämisessä.**Lisätietoja** – *Oma ilmoitus* tarkoittaa, että asiakas arvioinut itse omia opiskeluvalmiuksiaan haastattelussa. Tarvittaessa on eritelty opiskeluvalmiuksien tai -taitojen kehittämisen tarvetta: *eri työskentelytapojen ja tehtävyyppien tuntemus, pari- ja ryhmätyötaitot, itseohjautuvuus ja itsenäisen työskentelyn taidot, muistiinpanojen tekeminen, kääntäminen ja sanakirjan käyttö.***KIRJOITTAMINEN OMALLA KIELELLÄ**

Asiakas kirjoittaa tekstin itsestään ja omasta elämästään valitsemallaan kielellä olevan tehtävänannon mukaisesti. Asiakas kirjoittaa kielellä, jota hän osaa parhaiten, esim. oma äidinkieli tai koulukieli. Testin avulla arvioidaan asiakkaan tottumusta kirjoittamiseen ja tekstin tuottamiseen sekä kirjallisia opiskeluvalmiuksia. Maininta, millä kielellä asiakas on testissä kirjoittanut.

Lisätietoja – Tarvittaessa maininta teksti tuotoksen poikkeavasta pituudesta: *niukka / runsas tuotos*. Niukka tuotos voi kertoa heikoista kirjallisista opiskeluvalmiuksista ja runsas tuotos hyvistä kirjallisista opiskeluvalmiuksista. *Oma ilmoitus* tarkoittaa, että asiakas on arvioinut itse omakielistä kirjoitustaitoaan haastattelussa. *Ei kartoitettu* tarkoittaa, että asiakas ei ole osallistunut alkukartoitukseen eikä omalla kielellä kirjoittamisen valmiuksia ole kartoitettu.**MATEMAATTISET VALMIUDET**

Peruslaskutoimitusten hallinta:

Osoaa matematiikan peruslaskutoimitukset (yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolasku) ilman laskinta (kokonaisluvut).*Osoaa heikosti matematiikan peruslaskutoimitukset* (yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolasku) ilman laskinta (kokonaisluvut).*Ei osoaa peruslaskutoimituksia.***Lisätietoja** – tarvittaessa eritellään, mikä osa-alue on heikko: esim. *Ei osoa kerto- ja jakolaskua*. *Oma ilmoitus* tarkoittaa, että asiakas on ollut lyhyessä tai rääälöidyssä alkukartoituksessa ja arvioinut itse omia matemaattisia valmiuksiaan. *Ei kartoitettu* tarkoittaa, että asiakas ei ole osallistunut alkukartoitukseen eikä matemaattisia valmiuksia ole kartoitettu.

Tämä tiedonsiirtolomake on laadittu asiakkaan tietojen siirtämiseksi seuraavalle kouluttajalle (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2012/1386 sekä Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012 [OPH: Määräykset ja ohjeet 2012:1]). Tiedonsiirtolomakkeen tiedot on kerätty alkukartoituksessa ja/tai suomen kielen alkeiskurssin aikana. Alkukartoitus sisältää asiakkaan koulutus- ja kielitaitotustusta riippuen erilaisia osioita: haastattelu, omalla äidinkielellä tai muulla asiakkaalle vahvimmallalla kielellä kirjoittaminen, matemaattisten valmiuksien testi, opiskeluvalmiuksien havainnointi suomen kielen oppimistehtävissä, latinalaisten aakkosten lukea ja tarvittaessa suomen kielen suullinen ja kirjallinen testi. Lomakkeesta on kolme kappaletta: asiakkaalla, alkukartoittajalla ja kouluttajalla. Asiakas on tutustunut lomakkeen sisältöön ja allekirjoituksellaan antanut luvan tietojen luovuttamiseen seuraavalle kouluttajalle.

Palapeli2 Alkukartoituksen suositus
KRITEREJÄ ETENEMISTAVAN (OPINTOPOLUN) VALITTAAN O-TASOLLE

Nopea	Perus	Hidas	Luku- ja kirjoitustaidon koulutus
<ul style="list-style-type: none"> + korkeakouluopinnot tai -tutkinto / ammattikoulutus + opiskellut useita vieraita kieliä - vieraan kielen taito omaksuttu puhumalla + osaa lukea ja kirjoittaa lat. aakkosilla sujuvasti OPPIMISTEHAVISSA: + osaa tehtävityypppejä + osaa soveltaa oppimaansa nopeasti + osaa korjata omaa toimintaa itsenäisesti + tarvitsee vain vähän korjaavaa palautetta ja yksilöllistä tukea + osaa opiskella itsenäisesti ja/tai osaa analysoida omia oppimistaitoja - haastava elämäntilanne: valitaan yhtä vaihtoehtoa hitaampi polku, kuin muuten olisi valittu 	<ul style="list-style-type: none"> + ammattikoulutus / korkeakoulutus + mahd. yhden tai useamman vieraan kielen taito (opittu formaalisti tai omaksuttu puhumalla) + vieraan kielen taito opittu, opiskeltu formaalisti, mutta opinnoista 15–20 vuotta, käyttö ollut vähäistä + osaa kirjoittaa lat. aakkosilla hyvin/kohtalaisesti + osaa lukea lat. aakkosilla kohtalaisesti, äänne-kirjainvastaavuus hyvä tai oppii testitilanteessa, saattaa lukea hitaasti mutta ymmärrettävästi OPPIMISTEHAVISSA: + osaa tehtävityypppejä + osaa soveltaa oppimaansa, mutta virheitä / melko hidas + osaa korjata omaa toimintaa / osaa välillä korjata omaa toimintaa, välillä ei + tarvitsee korjaavaa palautetta ja yksilöllistä tukea, oppii palautteesta + osaa kääntää (sanakirjan käyttö) / oppii kääntämisen nopeasti - haastava elämäntilanne: valitaan yhtä vaihtoehtoa hitaampi polku, kuin muuten olisi valittu 	<ul style="list-style-type: none"> + heikko koulutustausta (vähäinen / katkonainen / puutteellinen: ei vastaa suomalaista peruskoulua) + ammattikoulutus / ammattitutkinnon suorittamisesta kulunut kymmeniä vuosia / ammatti opittu työssä / työkokemus suorittavasta työstä + ei vieraan kielen opiskelukokemusta + vieraan kielen taito omaksuttu puhumalla + vieraan kielen taito opittu, opiskeltu formaalisti, mutta opinnoista yli 20 vuotta, käyttö ollut vähäistä + äidinkieltä kirjoitetaan muilla aakkosilla kuin latinalaisilla + osaa kirjoittaa lat. aakkosia melko sujuvasti + osaa lukea lat. aakkosilla nopeasti, mutta epätarkasti / osaa lukea lat. aakkosilla hitaasti, mutta tarkasti + ymmärtää äänne-kirjainvastaavuuden ja lukemisen periaatteen (äänteiden yhdistäminen toisiinsa) ja lukee tavu- tai sanatasolla + ääneen lukemisessa systemaattisia virheitä (esim. vokaalit horjuvat) ja uudelleenaloituksia OPPIMISTEHAVISSA: + tehtävityypit vieraita / osaa, mutta erittäin hidas + soveltaminen haastavaa + tarvitsee paljon ja toistuvaa korjaavaa palautetta ja yksilöllistä tukea, oppii palautteesta hitaasti + oman toiminnan korjaaminen haastavaa + käänt. ja sanakirjan käyttö haastavaa - haastava elämäntilanne: valitaan yhtä vaihtoehtoa hitaampi polku, kuin muuten olisi valittu 	<ul style="list-style-type: none"> Luku- ja kirjoitustaidon alkeiskoulutus (ABC1) + primaarilukutaidon + sekundaarilukutaitoinen + heikko koulutustausta (vähäinen / katkonainen / puutteellinen: ei vastaa suomalaista peruskoulua) + ei osaa lukea ja kirjoittaa lat. aakkosilla + tunnistaa joitakin kirjaimia / lukee tavuja, mutta ei sanoja + osaa kopioida lat. aakkosia, mutta kopiointi hyvin hidasta ja harjaantumaton + osaa kirjoittaa, mutta ei lukea Luku- ja kirjoitustaidon jatkokoulutus (ABC2) + heikko koulutustausta (vähäinen / katkonainen / puutteellinen: ei vastaa suomalaista peruskoulua) + semilukutaitoinen + ymmärtävä lukutaito äidinkielellä heikko: lukee mekaanisesti sujuvasti, mutta vaikea ymmärtää ja toimia tehtävänannon mukaan + osaa jonkin verran lukea ja kirjoittaa, tarvitsee erittäin paljon harjaannusta lukutaidossa (äänne-kirjainvast. horjuu erittäin paljon / lukee erittäin hitaasti / saattaa tuottaa ylimääräisiä äänteitä tai tavuja / saattaa jättää ääntämättä äänteitä tai tavuja / tuotos ei ymmärrettävää / virheet eivät systemaattisia / arvaillee) OPPIMISTEHAVISSA: + ei akateemisia opiskelutaitoja: tarvitsee erittäin paljon yksilöll. ohjausta, ohjauksen jälkeen oivaltaminen ja soveltaminen silti erittäin hidasta ja vähäistä

